

VÄLIS-EESTI

Nr. 8

AUGUST

1937

A/S. Franz Krull

asut. 1865. a.

Masinaehitusvabrik, Tallinn.

Kopli tn. 68. Kodukeskjaam: 415-35.

Müügiosakond ja laod: Tartus, Raekoja 13.

Valmistab võistlemata headuses:

masinaid, sisseseadeid, aurukatlaid, igat seltsi põllutööriistu, keskkütte malmradiaatoreid ja katlaid. Malmi- ja vasevalu. Parandused ja šveisimine.

Töö eest täielik vastutus.

Nõudke eelarveid ja prospekte!

Mõõdukad hinnad.

Soodsamad ostukohad väliseestlastele on

„PÄEVALEHE“

raamatukauplused, kirjanduse- ja paberilaod.

Tallinnas, Suur Karja tän. 23 ja Pikk tän. 2.

SOOVITAME SUURES VALIKUS:

Kõiki eestikeelseid raamatuid, maakaarte, linnaplaane ja vaatekaarte. Riigi- ja seltskonnategelaste päevaplite ja postkaarte.

Kõigi Eestis ilmuvate ajakirjade peale tellimiste vastuvõtmine. Tellige ainult meie kaudu Eesti algupärast- ja tõlkekirjandust.

Tellimiste täitmine asjatundlik, kiire ja korralik.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Tallinn — Eesti, Pikk tän. 2, oma telefoni keskjaam 428-83.

VÄLIS-EESTI

AUGUST, 1937

Nr. 8

9. AASTARÄIK

Kas võõrast või oma tööjõudu võõrsilt?

Asko Tõlv.

Väliseestlaste tagasitoomine ja välistööjõu import Eesti põllumajandus- ja tööstusaladele on neid küsimusi, mis Eesti avalikkuses püsivad tähelepanu osalistena juba pikemat aega. Võrdset, kui mitte suurematki, huvi neile küsimustele osutavad arvatavasti ka kõik need mõõda maailma laialipudenenud väliseestlased, kes kodumaaga veelgi peavad kontakti. Vastavalt on ka „Välis-Eesti“ oma veergudel neid küsimusi püüdnud valgustada võimalikult üksikasjalikult, lähtudes seisukohalt, et välistööliste sissetoomine Eestisse võib töökäte-kriisi ühel või teisel alal lahendada vaid osaliselt ja ajutiseks, kuna aga permanentsem, jääv väljapääs olukorrast peitub eesti oma jõudude paremas korraldamises, kusjuures neid jõude võib tähtsal ja ulatuslikul määral ammutada ka nende väliseestlaste hulgast, kes sooviksid tulla kodumaale tagasi.

Viimase aasta kestel hindade ja elukalliduse tõus põhjustasid nii mõnelgi Eesti tööalal palgatülisid, mis tänini küll kõik on lahendatud rahulikult teel. Ja kui tänavu suveks Eestisse toodigi sisse mõnisada põllutöölist Poolast, siis ikkagi vaid katsetusabinõuna, ning praeguseni pole ka kuulda olnud, et poolakate võimed ja võistlus oleksid eesti põllutöölise töövõimalusi juba tunduvalt kitsendanud. Paar kuud tagasi toodi paarsada poola mäekaevurit ka Eesti põlevkiviväljadele, kus aktsiaselts „Kiviõli“ enam ei leidnud tarvilikul hulgal töökäsi oma allmaakaevandustesse. Alles neil päevil pooled neist poolakaist lahkusid

töölt ja, paremaid palga- ja töötingimusi ära ootamata, lasid end sõidutada tagasi Poolasse. „Kiviõli“ juhatus seejärel kuuldavasti ongi asunud oma allmaatööliste töötingimuste parandamisele.

Võib mõnda, et kuna allmaatöö Eestis osutub siiski vaid kõrvalise tähtsusega alaks, tuleks tõsisemat ohtu töökäte puudusest Eestis oodata alles siis, kui see levib ka tööaladele pealmaa. Seda aga, — eeldusel, et seninegi saadaval tööjõud rakendatakse ja tasutakse otstarbekamalt, esialgu veel karta ei ole. Nii poola kui ka iga muu võortöölise võistlus eesti tööliisele kui ka igale kodumaal samal alal töölerakenduda tahtvale väliseestlasele osutuks ohtlikuks vaid siis, kui võõras sellel alal näitab tõesti paremaid võimeid. Ja mis puutub poolakatesse, siis räägivad senised iseloomustused eesti ajakirjanduses nendest pigem küll vastupidist. Neid poolakate rühme, kes „Kiviõlist“ sõitsid tagasi Poolasse ja paar päeva peatusid ka Tallinnas, näit. „Päevaleht“ nimetas „suurteks lasteks“, kel näis üldse puuduvat otsustusvõime.

Välistööliste sissetoomise senised tulemused Eestis seega ühelegi väliseestlasele, kes ise tingimata pole selliseid „suuri lapsi“, ja kes iganes tahaks tulla kodumaale tagasi, ei tohiks mõjuda eriti hirmutavalt. — Siinkohal, kui olla otsekohene ja avameelne, tuleb aga ka tunnistada, et üks pealiskaudsemalt mõtlev osa eestlasi igal sobival ja ebasobival juhul armastab siiski rõhutada, nagu oleks enamik väliseestlasi kodumaale tagasiasumiseks juba päriselt rikutud ja kõlbmatu „kaup“, — püütakse meenutada vaid halvemaid nende hulgast niisugustena, nagu nad olid siis, kui lahku-

sid Eestist. Kuna vastuväiteid sellistele vaadetele oleme toonud juba ka varemalt, küsitleksime siinkohal vaid seda, kas näit. need Kauge-Ida eestlased ja need, kes Kodu-Eesti segastest, külgetõmbejõuta oludest kümnekond aastat tagasi üldises väljarännupsühhoosis valgusid Lõuna-Ameerikasse ja keda praegu asutakse tooma tagasi, — kas need kõik ka praegu osutuksid kas või samasteks „suurteks lasteks“, nagu olid poolakad, keda nüüd alles äsja tuli küüditada Eestist tagasi nende kodumaale? Ja muidugi ka lõplikult saamatuid ja kelme Lõuna-Ameerikast tulijate hulgas ei puudu, aga et selliste protsent oleks suurem, kui neid leidub kodumaal, oleks jällegi enam kui küsitav. — Õigupoolest ei tohikski leida olulisi põhjusi selliste erilmeliste küsimuste sidumiseks ja ühteytimiseks, nagu on väliseestlaste tagasitoomine ja välistööjõu import käesoleval juhul, poolakate värbamise puhul Eesti majanduskehha, aga, nagu märkisime, — nii mõndagi asja elus pahatilti kipub otsustama süvenematu, pealiskaudne ja puhtegoistlik pilk.

Kuigi Eestis taotletav industrialiseerimisprotsess praegu on järsult suurendamas nõudmist inimestööjõu järele, pole selleks veel kaugeltki ära kasutatud kõik käepärast oma jõud. Ainult viimase kümne aasta kestes on väljarändamine Eestist viinud kaugelt üle kümne tuhande inimese ja viib, ehkki väheneva hooga, kuni tubat inimest aastas veelgi. Tohiks olla ilmne, et sin ei mõjuks ei mingid tõkestamisega ametlikud keelud, küll aga oleks abi olukorra loomisest, milles enam ei osutuks tarvilikuks ühegi, ka väikeste võimetega eestlase asendamine imporditud, küsitava väärtusega välismaalastega.

Veel üks kaasnähted, mida võiksime jälgida välismaalaste pideva impordi puhul, oleks kahjaks seegi, et ta mõjuks veelgi allakiskavamalt eestlaste sigivusele. — Hulga laste isa on ainult siis muretu, kui tööd ja teenistust on igal pool külluses. Vastupidine nähe, nimelt et sisserändamise tõttu sigivus veelgi tõuseb, juhtuks ainult siis, kui sisserändurid ise on suure sigivusega. Ent maa pärisrahva osatähtsus sel juhul paratamata langeks. Selline kvantiteedi säästmine kvaliteedi hinnaga lisaks kõigele looks juure veelgi uued ja

raskelt lahendatavad vähemusrahvuste probleemid.

Aga, nagu tegelikkuses juba oleme võinud tunda, senised kogemused välistööliste abil rahvusliku majanduse ülesehitamises Eestis ei näi täitvat neile mõnelt poolt aial ilma pikema kaalumisetä pandud lootusi. Ka iga väliseestlane, kes kunagi — kas varandusega või ainult kogemustega, — tuleb kodumaale tagasi, seepärast nähtavasti võib jääda kindlaks ka edaspidi, et töölerakendumisel tal tuleb arvestada eeskätt vaid omaenda kaasmaalaste võistlusega, — keda esialgu tööturul veel näib olevat ka parajal määral. Ning uusima tõendusena sellest, et kogemustega, võimelisel inimesel kodumaal enda maksmapanekuks praegu tõesti leidub küllaldaselt väljavaateid, lisame siinkohal veel ka eesti tuntud publitsisti E. d. J a a m a n i — pisut küll „ülepingutatud“, kuid siiski julgustavad sõnad kuukirja „Tänapäeva“ viimases numbris:

„Tõepoolest — see on meie üldine selektsioonipuudus, miks meie haritlastegi tipud majanduslikel põhjustel ei saa anduda oma ülesannetele nii nagu vaja oleks. Neid ülesandeid ei peeta veel nii tähtsaks. Kui üht käperdist peetakse samas ametis, kus kvalifitseeritud tööjõudugi, siis on ilmne: sel ühiskonnal puuduvad alles mõõdupuud nende jaoks. (Minu sõrendus. A. T.) Ta ei oska veel vahet teha, mis on kõrgelt hinnatav ja mis mitte, sellepärast ajab ta läbi mingisuguste keskmiste umbkaudsete normidega, liigub alles poolpimedikus, kus „kõik kassid on hallid.“

Kentsakas küll, aga meie idanaaber, primitiiv-kommunistlikust ühetasandamisest alates, kipub hindamiste diferentsiatsioonis meist kaugele ette. Mispärast? — Üldise majandusliku jõukusega võidakse seal veel vähem kiidelda. Diferentsiatsioon pole tulnud seal jõukusest, vaid just vastuoksa — hädast, suurest, tungivast hädast, mis kauem ei luba ümber sumada ebamäärases poolpimeduses huupi, vaid küsimuse asetab risti: Pool kuningriiki sellele, kes meid päästab!

Meie aga oleme just, kes osad ära vahtades edasi talitame vana-vene kuulsal indolentsuse põhimõttel: „nitševoi!“ — pole viga midagi!“

Põllutöölisena Uude Maailma.

Keeleoskamatuse viperused. — «Hullumeelsete» farmis. — Aasta põllutööd. — Linna! — Hooaja tööliste jänesesõit.

Üheks neist maadest Brasiilia ja Aust-raalia kõrval, kuhu Eestist möödunud aastakümne keskpaigas aset leidnud väljarändamise hooajal kõige rohkem siirdus väljarändajaid, oli Kanada. Elu ja töötin-gimused siin olid tunduvalt lähedamad kui näiteks Brasiilias, kuid selleest ka sisserändamise filter tihedam. Kanadasse lubati ainult põllutöölisi, kellest seal oli suur puudus, ja sealjuures nõuti kindlus-tust, et sisserändaja ka tõesti põllutööle asuks. Kanadasse väljarändaja pidi oma-ma väikese kapitali sõidukulude katmiseks, mis ei lubanud Kanadasse väljarändam-ist kujuneda selliselt massiliseks nagu Brasiiliasse, kuhu viidi põllutöölisi tasuta.

Ent põllutöölised Kanada farmides ja Brasiilia kohvifazendades on määratu va-he, nagu erineb elu neis kahes maas kõi-gis muudeski oma avaldustes. Kujuka pil-di sellest annavad Eesti väljarändaja Konstantin A g u r a i j u ja elamused, mis kõrvutatuna käesoleva ajakirja veergudel ilmuvate Brasiiliasse väljarännanud M. L-i kirjutistega võimaldavad lugejatele tõm-mata vastavaid paralleele. Samuti umb-keelsena, nagu M. L. rändas Brasiiliasse, asus oma teekonnale ka Konstantin A g u - r a i j u ja. Ja milliseid viperusi tal selle tõttu tuli algupäevadel läbi elada, sellest kõigest allpool. Konstantin Agurajuja ela-mused ja seiklused on tema oma jututuse järgi kirja pandud Välis-Eesti Ühingu usaldusesindaja George (Jüri) V a i m e l i poolt.

Toimetus.

Nagu paljud teisedki kaasmaalased, igatsesin ka mina juba maast madalast „kaugete randade“ järele. Tahtsin näha laia maailma, võõrast loodust ja võõrast rahvast, ning ühtlasi leida paremaid elu-tingimusi kui mu väike kodumaa mulle pakkuda võis.

Aastatega see igatsus muutus järjest suuremaks ja käskivamaks, kuni viimaks otsustasingi välja rännata. Ning Kanada oli maa, mille olin omale välja valinud oma „töötatud maana“.

Kui mul laevakontoris kõik asjad joon-de olid aetud, selgus, et Kanada konsul mind isiklikult näha soovis. Kuna konsuli asukohaks oli Riia, ei jäänud mulle muud

üle kui naaberpealinna sõita. Mind rahu-sitati küll, et see isiklik „tutvus“ on ainult vormitaitmine, siiski tundsin muret oma õrnade valgete käte pärast. Lasti ju tol ajal Kanadasse sisse ainult põllutöölisi, ja sellisena olin minagi enese üles annud. Nägin palju vaeva oma kätega — hõõru-sin neid mitu päeva vastu pörandat, ku-ni peonahk oli küllalt paks ja kare. Ha-beme jätsin ajamata ja selga panin kõige vanema ülikonna — ja visiit konsuli juurde möödus õnnelikult.

Võõrastemajas, kus Riias peatusin, tut-vusin mõnede leedulaste ja noarootslas-tega, kes samuti Kanadasse rännata ka-vatsesid ja olid konsuli jutul käinud. Ku-na meil nüüd viisid taskus olid, olime kõik heas tujus, ja õhtul kogunesime minu tupp, kus laia juttu ajades ja naerdes aeg kiirelt möödus. Järsku panime tähele, et kõrvaltoast keegi naisterahvas välja kolib teise tupp. Olime kindlas usus, et see väljakolimine on tingitud suurest lär-mist meie toas, ja ma läksin välja vaban-dama. Selgus, et väljakolimise põhjus oli siiski teine. Ühtlasi selgus ka, et see nais-terahvas oli eestlane, emand Kangro Tar-tust, kes oma väikese lapsega samuti Ka-nadasse sõitma pidi, kahjuks küll teise laevaliiniga. Nii mõnus oli juttu ajada emakeeles pärast seda, kui päev läbi olin kuulnud ainult võõrast keelt, ja esimene aimdus kojuigatsusest asus mu hinge. Mul oli tõsiselt kahju, kui hiljem õhtul teada sain, et emand Kangro võõrastema-jast juba samal õhtul lahkunud oli. Ma ei osanud arvata, et kord elus me siiski veel kohtume.

Järgmisel päeval sõitsin Tallinna ta-gasi.

Lahkumine Tallinnast ja omaksetest oli — nagu lahkumised ikka — väga kurb ja rõhuv. Sõitsin ju vastu tundmatule tule-vikule ja jätsin maha kõik, mis seni mulle

oli olnud armas ja lähedane. Kuid hilja oli kahetseda. Seisin laevalael seni, kuni silm veel Tallinna piirjooni seletas, siis läksin alla, kus oma suureks rõõmuks omale eestlasest-reisikaaslase leidsin. See oli isand Karo, kes oma pojaga sõitis tagasi New Yorki.

Helsingi, Abo, Stokholm, Göteborg — ja algaski Atlandi reis. Pean ütleva, et reis möödus kiirelt. Oli ju ka küllaltki palju vaadata sellisel ookeani-hiiglasel, nagu seda on „Gripsholm“. Ja reisijad ise juba hoolitsesid meelelahutuse eest. Nii ei märganudki ma, millal jõudsimme Halifax'i, kus lõppes minu laevareis.

Nüüd pidin minema sinna, kuhu mind lükati. Oli arstlik läbivaatus, passikontroll ja siis juhutati meid rongile. Algas sõit läände, Winnipeg'i linna Manitoba provintsis. Halifax'ist Winnipeg'ini on ligikaudu 2050 miili, mille pidime kolme päevaga ära sõitma. Hakkasin juba endamisi muretsema töö leidmise pärast. Rahunesin siiski varsti, kui igal pool raudteestaamad silmasin tugevaid ja terve välimusega inimesi. Mõtlesin, et küllap minulegi tööd leidub maal, kus inimesed on nii hästi söönud ja nii hästi rietatud.

Winnipeg'is viidi meid emigrantide karsarmusse, mis oli meie viimaseks maksuta peatuskohaks. Magamiseks olid kahekordsed raudnarid puhaste ja korralikkude magamisriietega, nii et reisiväsimusest sai hästi puhata.

Teisel hommikul viidi meid tööbüroosse. Tundsin end sõna tõsises mõttes „peata kanana“, sest ma ei osanud ainsatki sõna inglise keelt! Kõigi maailma rahvuste jaoks leidis tööbüroos tõlke, ainult eesti keelt ei mõistnud ükski! Mis küll pidi minust saama?

Siiski leiti ka mulle tööd. Koos ühe rootslasega alustasime reisi farmi umbes 100 miili kaugusel Winnipeg'ist. Kui konduktor meilt piletid ära võttis, teadsime, et nüüd tuleb maha minna. Jaamas võttis meid jällegi agent vastu, kes meid oma kontorisse sõidutas. Sinna ilmus varsti lahke-ilmeline farmer, kes rootslase omale sulaseks palkas — minu suureks kurvas-tuseks, sest oleksin ise meelsasti ta juurde tööle läinud, kuna ta tundus väga sõbra-

liku ja sümpaatse inimesena. Rootslane oli aga minust suurem ja tugevama kondiga, küllap see asja otsustaski.

Sama farmer sõidutas ka mind minu uude töökohta, kuhu õhtul hilja jõudsimme. Minu leivaisa, kõhukas farmer, võttis mind taluõues vastu ja hakkas mult üht ja teist pärima. Pidin järjekindlalt vaikima ja ainult pead raputama. Lõpuks näitas kätte farmer mulle maja teisel korral minu toa, kuhu siis magama heitsin. Sel ööl ei saanud ma siiski sõba silmale — nii tugevalt rõhus mind mu keeleoskamatus.

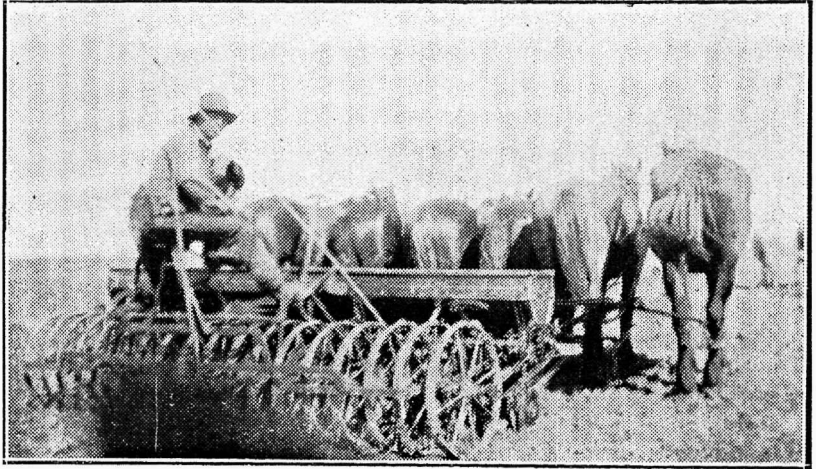
Esimene töö teisel hommikul oli hobuste söötmine ja jootmine ja nende asemete puhastamine. Tallis oli 25 hobust, kõik puhastverd loomad, suured ja tugevad, kellele vaevalt ulatasin käe turjale panema. Ettekujutust nende loomade suurusest annab nende kaal: sinne keskmine hobune kaalub 3000 inglise naela ümber (1 inglise nael = 480 grammi). Meie parajat eesti hobust nimetatakse siin poniks!

Parajasti, kui kibedasti töös olime, tuli ka farmer talli. Tahtsin talle näidata, et ma hobuseid ei karda, ja läksin ühe toreda paari vahele ning patsutasin üht hobust kaelale. Kuid loomad ei olnud pähtavasti säärase sõpruseavaldamisega harjunud ja hakkasid jalgadega trampima. Nüüd olin küll täbaras seisukorras! Hobused ei tahtnud kuidagi viisi rahuneda ja ma ei julgenud nende vahelt läbi minna, sest nii tark olin ma siiski, teades, et hobune lööb ainult tagumiste jalgadega. Teadsin ka, et kui peaksin saama ühe kabjalöögi, siis mul teist enam tarvis ei lähe, sest nende hobuste kabi oli kui tubli venelase müts. Farmer vaatas mõnda aega minu ahastust pealt, siis hõikas paar „hoa't“ ja hobused rahunesid nagu nõiaväel. Pääsesin terve nahaga. Oma leivaisa lugupidamise aga olin kindlasti kaotanud. Küllap ta mõtles, et ma esimest korda elus näen hobust!

Sigade söötmine oli lihtne toiming. Neile kühveldatakse ämbritega nisu sulgu või isegi põrandale ja joogikünasse.

Lihtne oli ka lehmade talitamine. Kuid lüpsmine oli juba keerulisem, lüpsin ma ju esimest korda elus. Mul andis tublisti

Põllutöö Kanadas.

Põlluharimine
toimub masi-
natega.

higistada, enne kui lehma lüpstud sain. Järgmine lüpsmine läks siiski juba paremini ja kui mulle 20 dollarit kuus lubati, olin ma päris õnnelik. Võisin nii siis öösel rahulikult magada.

Aga teine hommik sai mulle saatuslikuks. Olin peremehel abiks ühe reaskülvi-masina kordaseadmise juures. Peremees oli masina all ja mina masina taga, kus ka igasugused tööriistad lamasid. Äkki näitas peremees tööriistade poole ja küsis midagi. Hea õnne peale ulatasin talle haamri, seda ta ei võtnud vastu, siis pakkusin talle tangisid — ka need ei sobinud. Ta kordas ikka üht ja sama sõna, mida mina aga muidugi ei mõistnud. Lõpuks ulatasin talle pihid. Nendega ajasin mehel lõplikult maksa üle kopsu. Ta võttis pihid küll vastu, kuid viskas nad kohe maha, ronis ise masina alt välja ja võttis maast kangi. Ütles mulle siis midagi karmil toonil ja viis mu loomatalli sõnnikut koormasse tõstma. Ma ei saanudki kaua töötada, kui kuulsin peremehe vilet. Teadsin, et vile oli minule määratud, sest minu nime (Agurajuja!) ei suutnud ta kuidagi viisi hääldada. Peremehe juurde jõudes näitas ta sõrmega minu toa akna poole ja kõneles midagi, ikka kätega üles ja alla vibutades. Jooksin kähku ülemistesse tubadesse, olles arvamisel, et seal mu abi vajatakse. Mu imestus oli suur, kui nägin, et ülemised toad olid tühjad. Kuidagi ei taibanud, mida ometi mult taheti. See

selgus aga õige pea. Peremees tuli mu tuppa, võttis seinalt mu palitu ja näitas, et pean selle selga panema; siis ulatas mulle mu kohvrid — nüüd teadsin, et pidin minema hakkama. Olin sellega arvatavasti vallandatud. Oma vanas „Ford'is“ sõidutas ta mind alevikku ja tõstis mind ühes mu kohvritega ühel tänaval välja.

Olin siis jälle otsaga võõra linna tänaval ja ei teadnud, mis teha või kuhu minna. Vist peegeldus mu meeleolu mu näos, sest mitmed möödaminejad alustasid minuga kaastundlikult juttu. Vastuseks muidugi ainult kehitasin õlgu. Tükk aega mõtlesin ja kaalusin oma seisukorda. Otsustasin siis Winnipeg'i tagasi sõita. See tee vähemalt oli mul juba tuttav.

Tol ajal oli Kanadas põllutööstistest suur puudus. Selle tõttu sain Winnipeg'i tööbüroos hõlpsasti uue koha Saskatchewan'i osariiki. Vastavasse jaama jõudes asetasin oma kohvrid jaamaesisele ja jäin oma uut peremeest ootama. Ootasin tüki aega, ent keegi ei ilmunud. Jälle asus mure hinge. Mis siis, kui peremees ei teagi, et mind juba teele saadeti? Kuhu pidin siis minema? Minu edasi-tagasi sõidud olid mu rahatagavara viimase võimaluseni kokku pigistanud. Viimaks silmasin üht farmeri välimusega meest. Võtsin südame rindu, läksin tema juurde ja näitasin talle paberit, millel oli farmeri nimi ja aadress, kelle teenistusse mind Winnipeg'ist saadeti. Mees püüdis minuga kõnelda, kuid

peagi selgus talle, et ma olen täiesti umbkeelne. Siis võttis ta mind oma autosse ja sõidutas mind ühte hiina restorani — küllap vist arvas ta, et ma oskan hiina keelt. Nähes, et ta on eksinud, sõidutas ta mind ühte juudi ärisse. Juut katsus samuti minuga juttu teha, kuid lootusetult. Siis viis lahke farmer mind jälle oma autosse ja sõidutas mind oma farmi. Pärale jõudes hakkasin juba arvama, et ehk olengi poolkogemata oma õige peremehe juurde satunud. Kui olin oma kohvrid tuppasse asetanud, läksin välja, et õige ise vaadata, mida tööks leidub. Nägin üht meest katust löömas ja asusin sellele abiks. Selle tööga möödus päev kuni õhtuni. Õhtul oli pere rahvas õige lahke minu vastu, sellest järeldasin, et siamaani minuga rahul olakse. Järgmisel hommikul aitasin kaasa töodel, mis eelmisest farmist mulle juba tuttavad olid; siis läksin jälle katuselööjale appi. Pärast lõunat pani peremees kaks hobust vankri ette ja — minu suureks üllatuseks ja meelepahaks — viis mu kohvrid vankrisse. Kuna minu teada polnud siin farmis minuga ühtki arusaamatust olnud, otsustasin seekord vastu hakata. Katsusin märkide abil seletada, et ma kuskile paigast ei liigu, ja tahtsin oma kohvreid vägisi vankrilt maha võtta. Kuid farmer jäi kindlaks ja käskis mind oma kõrvale istuda. Pealtvaatajatele valmistas see väikene vahejuhtum vist palju lõbu, sest kõik naersid heasüdamlikult. Üldisest heast meeleolust järeldasin, et mulle halba ei soovita, ja ronisingi viimaks farmeri kõrvale. Oma suureks rõõmuks nägin, et sõit läheb koguni teises suunas, nii siis taipasin, et mind jaama tagasi ei viida ning et farmer mu kõrvale ei olnudki minu õige peremees, vaid nähtavasti ainult selle tuttav, kes mind nüüd mu õigesse sihtkohta viis.

Sõit kestis tund aega või veidi rohkem, siis jõudsin kohale. Farmer läks tallide juurde, kuna mina jäin vankri kõrvale ootama, mis edasi saab. Järsku näen, et ukسلävele ilmub noorevõitu plika, kes suure häälega nutab. Mul hakkas tüdrukust päris kahju, arvasin, et see vaenike on vist küll oma töökoha kaotanud. Peagi ilmus uksele ka üks noor mees, kes samuti silmi kuivatas. See tuli minu poole ja üt-

les sõbralikul häälel „hallo“, millele mina automaatselt teise „hallo'ga“ vastasin, ning kutsus mind tuppasse. Sisse astudes üllatusin veelgi rohkem. Köök ja ruumikas söögituba olid inimesi täis, kes kõik nutsid; mõned naised nutsid päris suure häälega. Jäin pool-kohkunult ukse kõrvale seisma ja hakkasin silmadega üldise kurvastuse põhjust otsima. Midagi iseäralist mulle aga silma ei hakanud.

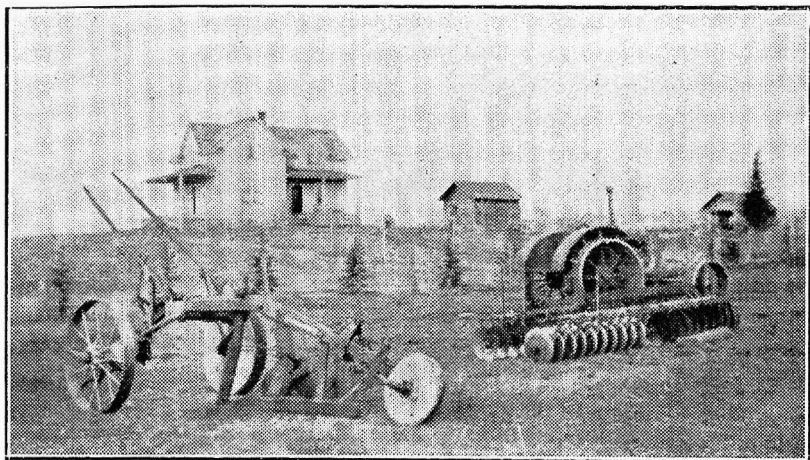
Laud oli õhtusöögiks kaetud. Mulle juhutati koht laua ääres ja anti süüa. Peale sööki andis mu kõrvale istuv sulane mulle märku, et ma temaga välja suitsetama läheksin. Väljas katsus ta mulle midagi selgeks teha, kusjuures ikka sõrmega näitas, vahel oma pea poole ja vahel jälle ukse poole. Nähes, et ma midagi aru ei saa, viis ta mu läbi söögitoa ühte magamistuppa, kus asemel nägin halli peaga taadikest, kes oli oma silmad igavesele unele sulgenud. Sellega oli mul üldise kurvastuse põhjus käes; miks aga sulane minuga juttu ajades ikka sõrmega pähe näitas, jäi mulle siiski mõistatuseks. Alles tükk aega hiljem, kui juba küllalt inglise keelt oskasin, sain ma teada, et hallipäine rauk oli mu õige peremehe isa, kes samal õhtul, kui mina farmi jõudsin, peapõletikku oli surnud.

Surnutoast välja tulles märkasin, et lahke farmer, kes mind kohale sõidutas, juba ära oli läinud. Oli juba kaunis pime. Mul käis peast mõte läbi, et järsku ta pimedas ei pannud mu kohvreid vankril tähele ja viis need tagasi omaga kaasa. Jooksin tuppasse oma pakke otsima, kuid ei leidnud neid kuskil. Küllap mu aimdus oligi õige! Mis muud kui panin vankrile järele jooksma, mille müüriat ma veel kuulsin. Pimedas ei saanud teed valida, jooksin kogu aeg veelompidest läbi. Vankrini jõudes nägin oma suureks imestuseks, et vanker oli tühi, nii siis olid mu kohvrid ikkagi paigale pandud. Kott-pimedas pidin läbi pori koju kõmpima, kuhu jõudes põlvini märg olin. Oma kohvrid leidsin alles järgmisel hommikul, nii et õõ pidin veetma märgades riides.

Kui järgmisel hommikul söögituppa astusin, nägin keset tuba meest, kes minu ilmutumist sugugi tähele ei pannud ja kahe

Põllutöö Kanadas.

Kanada
eestlase Pihoja
farm moodsate
põllutöö-
masinatega.

käega õhust midagi püüdis. Oli varajane kevad ja kärkseid veel ei olnud, ometi oli mees kibedasti ametis nägematute loomakeste püüdmisega. Vahepeal vaatas ta karmalusse ja naeris rõõmsalt, just nagu oleks tal õnnestunud midagi kinni püüda. Vaatasin seda sporti veidi aega pealt, siis jõudsin otsusele, et tegemist on nõdrameelsega. Teadsin, et nõdrameelsed võivad vahest õige hädaohtlikuks muutuda, eriti kui neil tegemist on mõne võõraga. Sellepärast pidasin kasulikumaks toast lahkuda. Seal astus veel üks mees tuppa, nägu naerul, ja asus ilma pikema jututa esimesele appi õhku püüdma. Parajasti kui ma ettevaatlikult ukse juurde olin jõudnud taganeda, astus ka peremees tuppa ja jäi meeste tegevust imestunult vaatama. Mina ei saanud kogu sellest loost midagi aru ja asusin talli oma tööle, ise pead murdes selle üle, kuidas ometi siin maal hullemeelseid nii vabalt ringi käia lubatakse. Tuli meelde, kuidas sulane eelmisel õhtul ikka sõrmega pea peale näitas — küllap tahtis ta mulle öelda, et siin farmis on hulle. See asjaolu ei meeldinud mulle sugugi ja endamisi otsustasin siit farmist lahkuda, nii pea kui selleks võimalus avaneb.

Peale talitusi tuppa minnes ei näinud ma neid „hulle“ enam. Alles mitu kuud hiljem selgus, et need mehed olid keegi mehaanik ja ühe teise farmi sulane, kes lähemas alevis puskarit olid joonud ja selle tõttu õhus kuradikesi nägid.

Seekord olin sattunud heade ja kaasatundlike inimeste juurde. Farmis töötasid peale minu — eestlase — veel üks rootslane, norralane, kanadalane, ukrainlane ja inglase. Nii oli farm päris väikeseks Paabeliks. Kuid elasime heas sõpruskes ja kordagi ei olnud tarvidust Rahvasteliidu vaheleastumise järele. Siin Kanadas ongi nii, et elanikkond koosneb kõigest maailma rahvustest. Ometi elatakse heade naabrite ja sõpradena ja keegi ei tunne huvi selle vastu, mis rahvusse teine kuulub. Lapsed sageli ei teagi, mis maalt nende vanemad pärit on. Ollakse lihtsalt „kanadalane“ ja sellest piisab.

Kõne all olevas farmis töötasin terve aasta. Selle aja jooksul olin inglise keele kaunis hästi ära õppinud; ka tundsin farmi tööd ja elu-olu põhjalikult. Tekkis tung edasi liikuda, et paremat teenistust leida. Nii lahkusingi farmist ja asusin ligemasse suurlinna, Saskatchewan'i pealinna Regina'sse. Siin sain kohe tööle ühe ehitusmeistri juurde, kus puhas sissetulek — elamiseksul maha arvatud — oli kaks korda suurem kui mu teenistus farmis. Kuid ehitustöödel töötasin ainult kuni sügiseni, s. o. lõikuse ja rehepeksu ajani, siis läksin jälle maale. Nimelt makseti eelmisel aastal lõikuse hooajal tööliste 5—8 dollarit päevas, ja ühe hooajaga, s. o. kahe kuuga, võis teenida küllalt, et ülejäänud 10 kuud kokkuhoidlikult ära elada.

Kuid minul ei olnud õnne. Sel aastal olid palgad madalamad ja mulle ei paku-

tud kuskil üle kolme dollari. Seda palka pidasin liig väheseks. Töö otsimisel tutvusin kahe sakslasega, kes samuti hooajatööd otsisid. Nemad jutustasid mulle palju Ontariost ja selle suurtest tööstustest; andsid mulle lahkelt isegi ühe oma sõbra aadressi Hamiltonis.

Ilma palju aega viitmata sõitsingi Hamiltonisse. Hamiltonis oleksin kohe tööd saanud, kuid metallitööstuses. Mina aga tahtsin tööd leida oma erialal, s. o. nahatööstuses, ja kuulda saades, et nahatööstused asuvad Londonis, sõitsin kohe edasi.

Londonis sain kohe sobiva töökoha. Olin jälle kõigist muredest lahti ja endaga täiesti rahul. Kahetsesin ainult, et olin suurema osa oma kogutud rahast sõidu peale ära kulutanud, sest sain Londonis kuulda, kuidas Kanada raudtee ilma rahata sõita saab.

Nimelt veab Kanada raudtee lõikuse hooajaks hooajatöölisi idast läände veerand hinnaga, kusjuures tagasisõidul tuleb pileti eest juba täis hind maksta. Seda raha näeb Kanada raudteevalitsus hooajatöölistel aga harva. Harilikult sõidavad nad tagasi „jänestena“ kaubarongidel. Muidugi on niisugune priisõit keelatud ja karistuseks on määratud kuni 30 päeva vangistust, kuid harilikult suhtutakse „jänestele“ õige heatahtlikult. Ei lähe peremees töölist taga ajama, kes temal aitas nisu koristada, ja politsei pigistab ka ühe silma kinni. „Jäneste jahti“ korraldab politsei ainult ülemuse otsekohesel käsul.

Nii jutustas mulle Londonis üks minu kaastööline, kuidas omal ajal, kui temagi „jänese“ hooajatööle sõitis, ühele rongile neljasaja „jänese“ ümber kogunenud. Enamus priisõitjaid asunud vagunikatustel. Et need aga päris üle kuhjatud olnud, kartnud rongijuht õnnetust ja teatanud asjast sõlmjaama. Sealt kästud kaks tühja kastvagunit juurde haakida ja mehed neisse ajada, et õnnetust ära hoida ja et Kanada viili õigeks ajaks ära koristataks. See on ilus näide uue maailma praktilisest meelest.

Ka teise näite sellest jutustas mulle sama kaastööline. Nii olevat vanal heal ajal hooajatöölised, kui nad „jänestena“ sõites sobivasse jaama jõudsid, rongilt maha

hüpanud, saapatallale kriidiga soovitava päevapalga kirjutanud ja jaamahoone lähedale magama heitnud. Farmerid uurinud siis magavate meeste nägusid ja päevapalku — kui nägu meeldis ja palk sobis, aetud mees üles ja kaup oligi tehtud, ühtki sõna kulutamata.

Londonis töötasin rahulikult veidi üle kahe aasta. Siis algas see kurikuulus „depression“. Hakati palku kärpima, töölised streikisid, töötasid jälle jne. Meeleolu muutus halvaks ja rahutuks.

Elasin koos ühe mehaanikuga ja ühe auto-agendiga. Ka nende tööaladel andis kriis end tunda, olime nii siis kõik kolm rahulolematud ja kärsitud. Ühel õhtul jutustas auto-agent meile, mida ta oli oma onult kuulnud elust-olust North-West Territory's (Põhja-Lääne Territooriumil).

Minu teadmised Kanadast olid õige piiratud. Teadsin ainult, et Kanada koosneb 11 osariigist, et tal on niisama palju elanikke nagu New Yorgi linnas, s. t., et ta on asustatud õige hõredalt, ja et kõige hõredamini on asustatud North-West Territory, kus viimaste teadete järgi olevat kõigest 10.000 elaniku ümber, kellest ainult 400 valget.

Nii siis tundusid auto-agendi jutud indiaanlastest, jahipidamisest ja kullapeseemisest mulle päris muinasjutudena. Kuulasin suure põnevusega ja sealsamas tärkas minus soov seda saladuslikku põhjamaad lähemalt tundma õppida. Tegin oma sõpradele ettepaneku North-West Territory'sse sõita. Need ei vajanud asja kaalumiseks kuigi palju aega — paaripäevase mõtlemise ja arutamise järele otsustasime sõitu ette võtta ja nimelt Leard jõe, kus auto-agendi onu juttude järgi pidi rikkalikult kulda leiduma.

Kavatsesime sõita autoga, kuna parajasti omasin auto, kuhu kolm meest ilusti ära mahtus, ja kuna autosõit tuli poole odavam rongisõidust. Trans-Kanada maantee oli tol ajal alles alustamata, nii siis otsustasime sõita läbi Ühendriikide kuni Montana osariigini, sealt tagasi Kanadasse Alberta osariiki ning siis otse teed edasi põhja.

Nii algas meie pikk ja juhtumiserikas reis. Sellest aga edaspidi.

Tööline, kerjus ja poliitiline vang.

Raudteid ja maanteid ehitamas. — Dšungli lood. — Revolvri tõde ja õigus. — Tülid mustade ja valgete vahel.

Brasiilia majandusliku ja tööstusliku arenguga käsikäes kasvab ka tema raudteede ja maanteede võrk. Seal käib alaline suur ehitustöö, mis nõuab rohkesti tööjõudu. Raudtee ehitusega seoses käivad metsa- ja mullatööd ning tunnelite ja sildade ehitamine. Sinna töödele koguneb siis harilikult terve rahvaste Paabel, kus võib leida kõikide rahvaste esindajaid.

Need tööd võimaldasid paljudele sisse-rändajatele pääseda kohvifazendade orjusest. Nii ka selle raudtee ja tunneli ehitamistöödele Paranas, kuhu asusin mina, tuli juurde järjest uusi põgenikke fazendadest, enamasti leedulasi ja Bessaraabia venelasi. Eriti tuli neid lähedal asuvast kurikuulsast „Porbosa“ (Barbosas) fazendast. Sealt käidi mitmel korral jooksikuid taga ajamas, kuid ettevõtte peainsener ei annud kedagi välja. Temalegi oli tööjõudu vaja! Nii kogunes siia põgenikke terved külad. Esiti tulid mehed üksi ja hiljem tulid nelle järele ka perekonnad.

Töö oli raske. Eriti veel selle tõttu, et tuli töötada lõõmava päikese paistel, tunnelis, mis piiratud kahelt poolt kivivalliga. Ligi ei pääse tuuleõhkugi. Päike kütab kiivid niivõrd tuliseks, et ei või neid puudutada. Ometi tundus siin olukord märksa lähedam ja kindlam kui kohvifazendas.

Elamiseks anti meile barakk, kuhu võisime asetada oma koikud. Söögi eest tuli maksta 100 milreisi kuus. Lihttööline teenis 16 milli päevas (tööpäev oli 9-tunniline).

Esialgu töötasin mullatöölisena, hiljem tunneli töödel müürisepa abilisena. Elu oli keskpärane, ainult toit oli viletsavõitu. Välismaalastest töötas siin eriti palju hispaanlasi ja poolakaid. Ühel poolakal, kes juba 20 aastat Brasiilias oli elanud, käis ka poolakeelne ajaleht. Käisin õhtuti tema barakis uudiseid kuulamas,

milliseid ta omakorda andis minule edasi vene keeles.

Siis saadeti aga mind metsa barakki ehitama, kus töötasin terve kuu. Sööki oli siin tunduvalt parem. Kui barakid valmis said, hakkasime ehitama väikest silda. Tööjuhid olid enamikus hispaanlased. Rääkida ei saanud kellegagi!

Siit saadeti mind ühes ühe noore itaallasega mustade brasiillaste hulka metsa raucteeseinti ajama. Elasime siin ürgmetsa padrikus ligi kuu aega, enne kui sihi valmis saime. Ööd saatsime mööda suure puu all. Sööki toodi meile ratsa järele. Kõpsetasime liha tulel orgi otsas röövli kombel, sest keedunõusid polnud. Suur häda oli vee saamisega. Et aga brasiillased mürgiste madude kartusel üksinda kaugele ei julgenud minna, siis olin ikka mina veetoojaks.

Ega Brasiilias nii palju madusid polegi kui räägitakse. Mürgiseid latsutajaid madusid igal pool pole ja teised mürgised maod kardavad inimesi. Mürgituid madusid on arvukamalt, kes hiiri, rotte ja muid kahjulikke loomi püüavad. Juhtus kord, et suur madu tuli roti järele poodi, kus kaupmees, itaallane, magas. Mees ehmus rängalt ja kukkus kisama. Kära peale tõttas ligi insener, kes, nähes madu, rahustas kaupmeest ja tegi talle selgeks, et see madu ei ole kahjulik, vaid koguni kasulik ja et teda ei tohi tappa. Selliseid kasulikke madusid on mitut liiki, keda keelatakse hävitamast. Harjusin juba fazendas madusid eraldama üksteisest ja seepärast olin ka päris julge nende suhtes. Nii mõnigi kord hirmutasin brasiillasi madudega, võttes maol kaelast kinni ja rutates sellega brasiillaste poole, millele järgnes nende paaniline põgenemine. Nii tõstsin oma autoriteeti nende ees. Mürgitu mao tundemärgiks on seespoolt valge suu.

Et selles veenduda, astusin maole jalaga peale, kusjuures madu avas suu

Kibedaks tegid elu metsas moskiitod. Aga nendega tuli leppida ja harjuda.

Liikumise võimaldamiseks tihedas padrikus tuli omale alati teed rajada. Selleks pidi kaasas kandma vastavat pika varrega kiini.

Et maastik on mägine, siis käivad raudteed kõveriti mägede kallakuid mööda. Tihti tuli madalam mägi raiuda läbi ja kõrgemast mäest tunnel läbi viia. Ühe madalama mäe juures olgi teine suurem töökoht, kus töötasid poolakad ja venelased. Tahtsin sinna tööle, sest igavus läks niivõrd suureks, et tegi päris haigeks — juba kaua ei olnud ma kellegagi saanud mõistlikku sõna rääkida. Poolakate ja venelastega aga sai juttu ajada ja nende juures oli lõbus. Ajutiselt lubatigi mind sinna, kuid siis tuli jälle minna tagasi tunneli juurde kive lõhkuma. Õnneks oli vahepeal ka Kristjan E-l tulnud siia mulatöödele. Nüüd oli mul jällegi ometi seltsi. Magasime ühes barakis. Jõulud ja vana-aasta õhtu saatsime temaga koos mööda, lastes aina laulu tule ääres.

Kristjan oli aga suur joodik, kes palju ilma alkoholi ta ei saanud elada. Kui oma raha oli läbi joodud, siis võttis salaja minu palgaraamatu ja tõi poest omale viina. Jõi ja praalis seni, kuni brasiillased ta barakist minema ajasid. Aga ma ei jäänud kauaks ükski. Kui mind uude töökohta saadeti, leidsin sealt jällegi Kristjani ees. Seal oli neid joomavendi rohkemgi, nimelt kaks bessaraablast ja eestlane T. Viimane oli koos E-l'iga siia tulnud. Olin nende meestega nüüd päris hädas. Nad tarvitasid joomiseks ära isegi selle alkoholi, mida hoidsin kodus arstirohuks, kusjuures ise suure pahameelega mind hurjutasid, et nendel pole viina joomiseks, kuna mina tarvitan seda jalgade määrimiseks...

E-l oli Brasiiliast tüdinenud ja tahtis kodumaale tagasi sõita. Varsti saigi ta Eestist selleks raha ja sõitis kohe Sao Paulosse, et oma teekonda alustada. Asusin koos T-ga elama ühte barakki. Kindlustasime baraki külma vastu, sest külmad kuud lähenesid. Kokkuhoiu mõttes hakkasime ka ise toitu valmistama. Linna

läheduse tõttu polnud raskusi toiduainete muretsemisega.

Käisime väikese tunnelid ehitamas. Sageli tuli päevade viisi olla põlvini vees, kuid jooksev vesi ei mõjunud tervisele kahjulikult. Kord olin aga pool päeva seisvas vihmavees ja peagi lõi jooksva jalga-desse, mis nõudis arstimiseks tervelt kaks nädalat. Nii tuli mul teist korda olla haige Brasiilias viibimise ajal. Kuid ikaks ei jää kolmandata ja nii põdesin hiljem veel jalaga paar nädalat. Seekord langes kivi jalale. Oli hea, et õnnetus juhtus külmal ajal. Palavaga oleks olnud võimatu lebada rahulikult voodis, sest plekk-katusiga baraki kütab päike kohutavalt kuumaks.

Külmadel kuudel oli üpris hale näha brasiillaste perekondi. Vaesekesed ei saanud rahu isegi öösel, vaid jooksid ümber tule, lapsed süles. Meil möödus aga külm aeg lõbusalt oma soojas barakis. Vihma ajal oli lugu palju täbaram. Kätus ei pidanud vihma ja siis ei olnud kohta, kus kuivatada seljariideid. Vihmahood Brasiilias tulevad enamasti äikese ja tormiga, mis rohkesti murrab puid ja hävitab maju. On eriti õudne, kui säärane torm ja äike juhtub tulema öösel. Siis on üldine paanika lahti.

Nõnda oli mul üks aasta siin raudtee ehitustöölisena elatud. Oma lastest aga ei teadnud ma midagi. Õnneks sain siiski oma õe kaudu teada ühe poja aadressi. Viivitamatult läkitasin talle kirja. Ei kestnud kaua, kui saabus pojalt vastus. Poeg teennis Sao Paulo osariigi kaugemas nurgas, ühes väikeses linnas. Järgmiste kirjadega saatis ta mulle ka raha, igas kirjas ikka 10 milli. Oli ka raha hädasti vaja, kuna minu raha, 300 milli, löödi taskust üle kolimisel. Raudteede ehitustel ei saa kunagi palka korralikult kätte, seepärast tuleb tihti rahapuudust kannatada. Oma aastase sissejäänud palgaosa sain siiski lõpuks kätte.

Nüüd tahtsin kohe Sao Paulosse sõita. Ei teadnud seal aga ühegi tuttava aadressi. Läksin sellepärast samasse lähedasse fazendasse, kus mul oli palju tuttavaid venelasi. Elasin nendega mõni aeg ühes ja vahelduseks käisin neid isegi mõnikord

töös abistamas. Sellest loobusin aga peagi, sest üks silm jäi kliimahaigusesse. Kuid igal nädalal käisin 7 km kaugel Jacarezinho linnas postilt kirju küsimas. Kirju aga polnud. Kuu aja jooksul paranes silm. Võisin nüüd võtta ette ärasõidu. Enne seda läksin aga veel kord kirja nõudma. Postiametnik tõi seekord korraga kümme kirja, nende seas kaks tähitut. Uudishimust aetuna avasin sealsamas kolme kuu jooksul tulnud kirjad. Tähitud kirjadega kutsuti mind Sao Paulosse kärneritöödele. Kutsed olid teadagi hilinevad. Mu pahameel oli niivõrd suur, et kukkusin postiametnikku sõimama. Ametnik kutsus aga politsei ja laskis mind kinni viia. Politsei konfiskeeris kõigepealt minu raha ja kaks uuri. Oli õnn, et olin suurema osa rahast peitnud püksivärvli vahele. Muidu oleksin jäänud kõigest ilma. Vabamenuna teisel päeval läksin tagasi fazendasse. Ja juba järgmisel päeval sõitsin omnibusega Ourinhose linna, et sealt jatkata sõitu Sao Paulosse.

Teel Sao Paulosse kohtasin rongil üht Mülleri nimelist perekonda. Nad olid olnud poolteist aastat Barbosa fazendas, kust äsja pääsnud põgenema. Oli hea juhus kuulda mõndagi lähemalt selle kurikuulsa fazenda elust-olust. Püüan siinkohal sellest ainult osa edasi anda.

Barbosa fazenda on üks suuremaid, omab 13 miljonit kohvipõõsast. Tööliste elamud moodustavad kokku neli kolooniat, igas koloonias mitusada perekonda. Iga koloonia juures asub ka asevalitseja maja, valvatuna truust kaitseväljalt, kes ühtlasi paneb kõike tähele, mis sünnib koloonias. Kõigest nähtust-kuuldust teeb ülemusele ettekanne. Töölemine toimub komando korras, nagu Paul I aegsetes sõjaväekülades. Koloonias on lubatud kasvatada koduloomi. Müüa neid ei tohi aga mujale kui oma fazendale. Kõik pead endale ostma fazenda poest. Linn on lähedal, sinna minekuks olgu luba. Teisiti toimijaid karistatakse. Põgenejaid peale rahalise trahvi võtmise karistatakse veel ihunuhtluse andmisega. Kaks eesti perekonda, kelle põgenemisest oli varem juttu, oli saanud kätte kustki teisest fazendast, toodud tagasi ja peksetud vaese omaks.

Kolmandal päeval jõudsimme Sao Paulosse. Hakkasime otsima tuttavaid. Pika-peale mul õnnestuski üht leida. Nüüd võisin hakata pidama puhkusepäevi.

Tutvusin Sao Paulo oludega. Nii mõnigi asi ja olukord oli teisiti kui sisemaal. Mõned eestlased olid suutnud endale püstitada linna servale väikesed majahütid. Leidsin ka oma lapsed. Nad olid teenijaiks hotellis. Küllastasin oma naist, et saada kätte oma isikutunnistust. Teatavasti lahkudes fazendast minu teisel olekul viis ta kaasa osa minu kraami ja kõik dokumendid. Uue kooselu peale naisega ma ei mõtelnud, kuna minu väljarändamise õhinas kositud küljeluu eluviisid ei olnud just kiiduväärseid.

Pühitsesin Sao Paulos oma kolmandad jõulupühad. Pärast pühi aga jätsin maha kõik sugulased ja tuttavad ja siirdusin ühes pojaga jälle Paranasse, kus polnud tööpuudust. Sao Paulost ma ei hakanudki tööd otsima. Emigrandi piletiga sõitsime kuni Sao Paulo piirini ja sealt Kambara linna, kus sain maalritöödele. Poeg tööd ei leidnud ja sõitis kohe tagasi Sao Paulosse, kus hakkas kokaks. Töötasin Paranas mitmes linnas umbes pool aastat. Siis hakkas vaevama igatsus kaasmaalaste järele ja sellepärast siirdusin jälle Jacarezinho linna, kus kohtasin oma endise kaaslaste T-ga, kellega koos asusin maantee-töödele linna lähedal. Elasime barakis ja valmistasime ise endile toitu. Sellal juhtus meie tööliste hulgas toores kuritegu. Üks brasiillane tappis teise sellepärast, et see tema tulel hakkas endale toitu valmistama. Säärane juhtum pole üllatuseks poolmetsikute brasiillaste juures. Selle lühikese ajaga, mis ma fazendas töötasin, juhtus kolm tapmiselugu. Tavaline nähe seejuures on, et tapjaid ei saada kätte. Sagedasti tulistatakse metsast ja, kuigi teatakse, kes laskis, on teda ikkagi täbar tabada juba seetõttu, et elanikud pole kuskil registreeritud. Viimase asjaolu pärast politsei ei tahagi vaeva näha uurimisega. Raudteetööde juures juhtus kord, et üks kivivedajaid tahtis ebaõiglase palgamaksime pärast maha lasta peavalitseja. Pimeduses tabas ta aga hoopis teist. Laskja jäi kadunuks. Linnas, kus olin

maalritöö, lõi brasiillane insenerile pussiga surmava haava. Ülempolitseinik, vene-lane, arvas, et ei tasuvat vaeva hakata tapjat püüdma, et ega teda ikkagi ei õnnestuvat tabada... Kui lõppeks saadaksegi mõni roimar kätte, siis pole karistus kuigi suur.

Sootuks iseasi on vargusega. Vargaid karistatakse palju kõvemini, eriti väikesi vargaid ja neid, kel pole võimalik anda altkäemaksu. Tundsin meest, kes istus kuude viisi kinni. Ainult sellepärast, et oli valitsejahärra tubakatasku maast üles võtnud ja oma tasku pistnud.

On palju selliseid lugusid, milliste juures aga siinkohal ruumi vähesus ei luba peatuda.

Kui kirjeldatud töökohal — maantee ehitustöödel — suurem töö lõpul oli, tuli oodata palgamaksmist tervelt kuu aega. Kasutasin seda ootusaega lähedal fazendas käimiseks, kus elasid tuttavad venelased. Fazendast tagasitulekul kohtasin oma üllatuseks jälle Kristjan E-lit. Oli tulnud mind otsima. Ta töötas kuskil fazendas linna ligidal. Oli kõik oma Eestist saadud raha, mitu sada milli, Sao Paulos maha joonud. Järgmisel hommikul kadus mees minu juurest ootamatult, võttes kaasa minu tähtsaid dokumente.

Sõitsime T-tiga jälle edasi Sao Paulo poole. Seal pidi algama uue raudtee ehitamine. Töökoht asus sügaval džunglis. Toiduainete puudusel ei saanud aga siia tööle jääda. Tulime tagasi jalgsi ühes Sao Paulo alevis, Santa Amaras, saime autotee ehitustöödele. Siin tuli tihti nälgida. Leiva aset täitis paljas kartulijahu. Läheduses töötas ka üks rühm venelasi, kes omale leiba küpsetas ise. Seetõttu läksin nende juurde üle. Mõtlesin eesti saarlase vanasõnale: leib ep ole suurem asi, aga kui teda pole, paneb mehe kepsu lõõma. Meid oli siin 15 meest. Söök oli korralik, iga päev oli üks mees kordamisi kokaks. Olin söögivalmistamises meister, seepärast pandi mind varsti alaliseks kokaks.

Paari kuu pärast lõppes selle koha peal töö ja meie rühm saadeti õige kaugele pori taha, kus toiduaineid oli raske kohale tuua. Seda töökohta me vastu ei võtnud. Tulime ära kogu rühmaga. Terve päeva ronisime nagu teod läbi pori ja vee. Pi-

meduses jõudsime Santa Amarasse. Siit saime tšekid, millega Sao Paulost pidime tööraha kätte saama. Tuli aga veel paar nädalat taldu kulutada enne kui palk välja makseti.

Sellega oleks minu esimeste eluvintsutuste seeria Brasiilia peaaegu läbi. Kaugel omastest, keeleoskamatus, viibimine džunglites, igavus, kannatused troopika-palavuses, kliimahaiguse (malaaria) hädaohud arstiabi puudusel, suikumine võõr-rasse mulda — sellest kõigest olen kirju-tanud. Kuid minu kannatuste register, see jätkub. Püüan kõige järgneva juures aga peatuda lühidalt.

*

Sao Paulos on Sao Bento plats, mis olevat endine orjaturg. Siia tulevad kokku töötatöölised ja siia tulevad ka tööandjad, et valida endale sobivaid töölisi. Käisin mõnikord tähendatud platsil. Kohtasin siin tuttavaid. Kõik nad enamasti kirusid Brasiilia elu ja kahetsesid, et siia üldse olid tulnud. Siit platsilt hangiti töölisi ka Santose-Mayrink'i raudtee ehitustöödele. Sinna otsustasin minagi minna. Hankijaks oli ungarlane ja abiks talle eestlane Vil-mann, endine Vene ohvitser, kellel õnnestus eestlastest kokku saada terve rühma — 12 meest. Kümnikuks tööde juure pidi saama Vilmann ja kokaks — mina. Ungarlase seletuse järele töökoht pidi asuma üsna lähedal ja töötamiseolud seal enam kui rahuldavad.

Võtsime oma pambud ja asusime teele. Trammiga sõitsime Santo Amara linna, sealt jätkasime teed jalgsi. Veel pidi olema minna vaid 7 km. Õhtuks käisime ära aga umbes 20 km ja teise päeva lõunaks jõudsime päris Kolgata teele, kus pori ulatus põlvini. Ungarlane aga lohutas, et töökoht polevat enam kaugel. Ronisime kirudes ühest porilombist teise. Kogu tee tibas vihma. Alles vastu õhtut jõudsime kohale, läbi märjad ja porised. Vaevata-suks sai iga mees kompanii poest suraka viina. Hakkasin kiiresti toitu valmistama, sest mõni mees oli näljast päris nõr-keemas. Varem olid kohale tulnud poola-kad ja hindulased.

Elul polnud siin muidu viga, kuid vihm tegi liiga. Sadas ühtsoodu ööd ja päevad. Korduv sadu hakkas lõppeks tüütama ja

töömehed kadusid üksteise järele töölt. Mina ja Vilmann olime viimsed lahkujad. Kuid äraminek osutus palju täbaramaks kui siiatulek. Kõik madalikud olid vahepeal veega täitunud, nii et tuli kasutada kõrvalteid. Niiviisi sattusime metsa ja eksisime. Sadu aina tihenes ja meil ei jäänud lõpuks muud üle, kui pugesime ööseks puuõõnsusse varjule. Olles üleni märjad võbisesime kogu öö. Ka nälg andis end tunda. Hommikul siiski lakkas sadu. Olime õigest teest sattunud kõrvale. Juhusliku vastutulija juhatusel järele leidsime pikapeale õige tee, kuhu pääsmiseks tuli tükkati sumada vööni vees. Kolm päeva tampisime poris ja vees, kusjuures minul oli veel kanda raske sumadan. Kuid elutahe andis jõudu ja nii jõudsime viimaks Santa Amara alevisse. Sealt saime juba kerge vaevaga pooletunnilise sõidu järele trammis Sao Paulosse. Raske rännak mõjus nii, et pidin mõne päeva lamama haigena voodis. Kosunud jälle, hakkasin käima teenitud palka nõudmas, mille alles kolme nädala pärast kätte sain.

Sellal tegi vihm kõikjal palju kahjusid ja tekitas uputusi. Ka Sao Paulo oli uputushädaohus. Käisin kord mere ääres kivilõhkumisetöödel, kuid siis pidasin jälle vihmapihi paar nädalat. Kõhuküsimus ajas aga uuesti tööd ja leiba otsima. Seekord sain tööle sakslaste kompaniisse sama Santose-Mayrink'i raudtee ehitustöödele. Vesi oli teealused ära uuristanud. Sügava vee tõttu sõitsime kohale paatidega. Asusime kohe ehitama barakke. Selle saksa kompanii erialaks oli tunnelite ehitamine. Esimese tunneli ehitamine oli seotud väga suurte raskustega. Tunnel tuli läbi kaevata mäe alt, mille otsas asus veerikas järv. Vesi uhtus alla lahtise mullakihi nii jõudsasti, et seda ei jõudnud kuidagi eest ära vedada. Hädaohu kõrvaldamiseks seati pukkidele plekktorud, mille kaudu muda alla nõrgus. Suure vihmahoo ajal langesid aga torud alla ja just töötavatele meestele kaela. Kõige rohkem sai kannatada seejuures minu vend, kes pärast seda oli haige üle kuu aja. Mind õnnetuse juures ei olnud, kuna töötasin teises tunnelis. Palgamaksimisel arvestati aga minu palgast venna toiduraha maha. Vihastusin sellest niivõrd, et lahkusin töö-

kohalt, ähvardusega, et seda ülekohut ma tööettevõtjale ei kingi! Andsingi Sao Paulos asjale kohtuliku käigu. Protsess kestis kaks aastat ja tõi minule kui ka minu pojale palju sekeldusi. Sellest aga edaspidi.

Santose ja Mayrink'i vaheline raudtee on kallimaid sellelaadseid ehitusi Brasiilias. 100 km. ulatusel on 33 tunnelit ja kolm korda niipalju sildu, suuremaid ja väiksemaid. Tee viib piki 1000 meetri kõrguste mägede veerge. Alatine udu lasub mägede vahel ja rohkesti sajab siin vihma, rikkudes teed. Eriti vihmased olid aga need kolm aastat, millal ma seal töötasin. Sageli libisesid mäekaldad ühes puudega alla, kiskudes kaasa barakke.

Hiljem töötasin veel samal raudteel, kuid valgete halb läbisaamine mustanahalistega tegi sellele tööle lõpu.

Eriti vaenuliseks läksid neegrid valgete vastu sellest peale, kui leedulased nendega riidu sattudes tapsid kolm neegrit. Nad kippusid sageli kallale, noad peos. Üks neeger sattus isegi kord niivõrd määramisehoogu, et jooksis ühe välismaalase baraki juurest teise juurde, ähvardades kõik „gringod“ vagusaks teha. Minu barakis lükkas ta ümber supipoti ja täksis noaga seinu. Väänasin tal noa käest. Rüselemisel aga kukkusime mõlemad maha, kusjuures tal õnnestus nuga uuesti kätte saada. Mu haiglane vend jõudis õigel ajal mulle appi, sai aga mustalt seejuures noaga põske. Siis alles tulid ka teised appi ja ühisel jõul saime neegrist jagu.

Elu muutus hädaohulikuks. Kolisime seepärast linna, et sealt tööd otsida. Linnas oli aga tööd vähe, tahes või tahtmata tuli uuesti metsatöödele minna. Töökoht oli küll Brasiilia oludes üks paremaid, palk kõrgem kui mujal, kuid kliima oli säärane, et kõik barakid olid muudetud haiglateks. Jäime meiegi haigeks ja piüdsime lahkuda kuni veel hing sees. Peagu roomates läksime edasi mitu kilomeetrit kuni maanteeni, kus juhuslikult saime möödasoitvale veoautole, mis viis meid Sao Paulo lähedale alevisse.

Sellega oli minu metsatöödel lõpp. Hiljem ei teinud ma enam tegemist selle raske tööalaga.

Ringvaateid välismailt.

Eestlastest Öhtu-Siberis.

Eesti iseseisvusest kuuldi alles 6 aastat tagasi.

Öhtu-Siber on ainukene koht Venemaal, kus eestlasi elab võrdlemisi vähe. Selles Öhtu-Siberi osas, mis on määratud Siberis väljasureva rahva jennisseilaste eluasemeks, elab kogusummas ka 12 perekonda eestlasi, arvult 30 inimese ümber. Nende eestlaste perekonnanimed on: Mikhelson, Lääts, Niggol, Vares, Makobkin, Davit, Rumberg, Kingert, Leppik, Dovgopol, Vadder ja Ernesaks.

Kuidas eestlased seal oma olemasolu eest võitlevad, selgub Niggolilt kodumaale saabunud kirjast, mis teel olnud 35 päeva. Eesti iseseisvusest saanud nad teada alles 6 a. tagasi, mil sattunud nende asukohta mõned „Siberi Teataja“ numbrid. (See eestikeelne ajaleht on nüüd kuuldavasti seisma jäänud lugejate puudusel.) Post käib harva ja kodumaaga kirjavahetust peaaegu ei olegi, sest postisaadetised harilikult lähevad kaduma. Kommunistlik poliitika ei ole muutnud nende olukorda halvemaks ja seda ei surutagi seal niisugusel kujul peale, kui Sise-Venemaal.

Peaüldpidamist saadakse seal ainult jahipidamisest ja kalapüügist. Tähtsamaks jahiloomaks on Siberi hall orav, kellel on väga hinnaline nahk. Nahad vahetatakse mitmesuguste tarbeasjade vastu kohalikus kommunistlikus komitees ja saadetakse Euroopa turgudele. Talvine jahiaeg kestab keskmiselt neli kuud. Peale oravate peetakse jahti ka põtradele, missuguseid seal elab õige rohkesti. Talvel rändavad pödrad 4—6 kaupa taigas. Kuna lumi on sagedasti üle meetri sügav, siis väsivad need ruttu ja elukutseline jahimees oma ainukese kodulooma — koeraga tapab neid aasta jooksul 100 ümber. Aastaid tagasi on halle oravaid osav jahimees aastas maha lasknud 800—1000; nüüd on neid aga vähemaks jäänud. Põtrade püügiivisid igal aastaajal on erinevad: sügisel püütakse põtru aukude abil, suvel aga lootsikute pealt Jenissei jõest, kus pödrad ujumas käivad. Nõukogude Vene valitsuse poolt on meestele antud välja jahi- ja vintpüssid ning laskematerjal. Viimast antakse teatud arvu ja selle hind arvatakse maha nahkade hinnast. Kallis jahiloom on veel Siberi tsaun, milliseid püütakse võrkudega, sest püssiga laskmisel saaks nende nahk rikutud. Viimaste peale jahipidamine nõuab eriti kavalust ja osavust, kuna tsaunid on metsikud kiskjad.

Sama osavad kütid kui mehed, on ka naised. Kui kodused olud ei ole takistuseks,

käivad ka naised jahil ja lasevad peasjalikult oravaid ja jahilinde. Muidu on aga naiste kohuseks keetmine ja küpsetamine, puudemuretsemine ja igasuguste nõude tegemine. Enesestmõistetavalt on ka riiete õmblemine naiste ülesanne.

Vanemad eestlased räägivad veel eesti keelt, noorem põlv aga mingisugust vene ja jennisseilaste keele segu. Kirjutada eesti keeles oskavad veel väga vähesed. Noorem põlv käib koolis, mis asutati valitsuse poolt umbes 10 a. tagasi. Jenisseilastele hakati nagu meie hõimlastele lutsilastelegi, teadusmeeste poolt tähelepanu pöörama alles siis, kui nende koguarv oli jäänud alla tuhande. Üldiselt saavad nad aga eestlaste ja venelastega hästi läbi. Peetakse sagedasti pidusid ja tarvitatakse rohkesti viina, mida neile antakse „külmarohuna“ rohkemal määral, kui Sise-Venes. Üldiselt jääb saadud kirjast mulje, et eestlased seal on oma eluga vägagi rahul ja puudust ei ole millestki, sest rikkalikult on jahiloomi ja suvel igasuguseid jahilinde, nagu parte, mõtuseid jne. Ja lisaks kalarohke Jenissei jõgi väga paljude kalasortidega.

H. T.

Eesti noormehe seiklused Peruu.

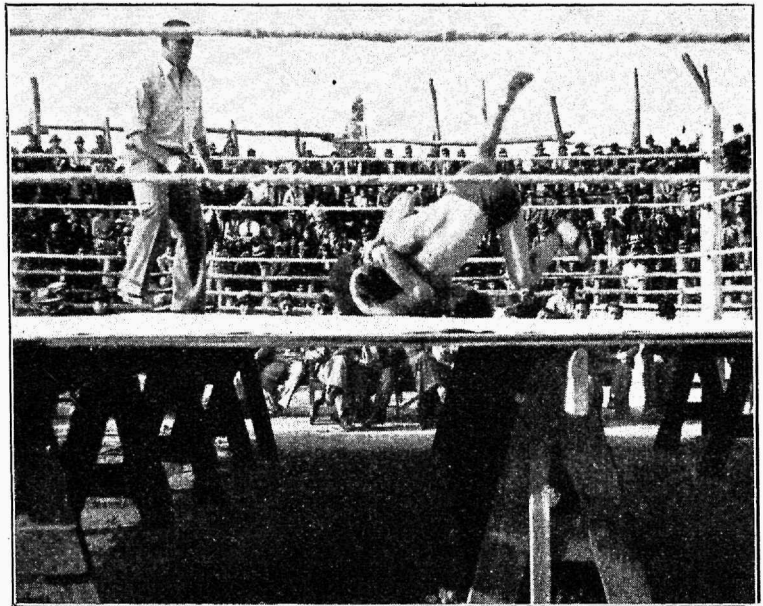
Peruust väljarändamise maana on olnud juttu õige vähe, sest seal valitseb alaline tööpuudus ja elukallidus on kõrgem kui kusagil mujal Lõuna-Ameerikas. Kuid nagu igal pool laias maailmas, leidub ka seal üksikuid eestlasi, kes tegutsevad õige mitmesugustel tööaladel. Üldiselt peab aga Peruu valitsus välismaalasi sobimata. Isikuteks, sest poliitiliste tülide tagajärjel on mässud ja revolutsioonid harilikkuudeks nähtusteks, milledes peasüüdlastena nähakse enamasti välismaalasi.

Üks eestlasest „äraeksinud poeg“ Peruu on Johan Muna, kes „Välis-Eesti“ toimetusele kirjutab pikemas kirjas oma sinnaasatumisest ja sealset elust muuseas järgmist:

„1933. a. kevadel, pärast kaitseväetennistusest vabanemist, tekkis mul soov välismaale õnne otsima minna. Kavatsesin läbistada Saksa- ja Prantsusmaa, et lõpuks jõuda Aafrikasse. Kuna Eestist lakkusin ilma välispasita, siis võeti mind Saksamaal kimmi ja saadeti Leedu kaudu tagasi Eestisse. Nii nurjus minu esimene väljarändamise katse.

Peagi aga arvasin soodsa võimaluse „jānesena“ merereisi kaasa teha 1933. a. augustikuul Peruu õlitankil, mille meeskond pidi ka viima sõjalaevad ära. Laevapunkris Londoni jõudes selgus, et sama

**Maadlus
Peruus.**

**J. Muna maadles
vabaõhu
laval.**

„reisivõimalust“ olid kasutanud kogusummas üheksa eestlast. Peruu laeva kapten oli lahke mees ja meid Londonis maha ei pannud, nii-siis saabuski paras võimalus Ameerikasse pääsemiseks. Kaks meest läks siiski Hispaanias maha ja meie jätkasime teekonda Kanaari saartele ja sealt üle Atlandi Brasiiliasse. Esimest korda astusin Ameerika pinnale Amazonase jõesuus Zelme Parás. Seal peatusid laevad kaks kuud ja söitsid siis edasi Iquitosse. See asub juba Peruu maa-alal ja on keset põlist metsa. Iquitos olime ligi kolm kuud, kuid sealt lubati meid edasi viia ainult tingimusel, kui astume Peruu madrusteks. Kuna neli poissi olid alaealised, siis need jäeti Iquitosse maale, kelledest hiljem kolm poissi Briti konsulaat saatis tagasi Eestisse, kuna üks noorematest jäi sinna. Kaks vanemat eestlast jäid õlitangi peale madrusteks edasi, kuna mina ja mõned teised hakkasime madrusteks sõjalaeval. Iquitosest sõitsime paljusid sadamaid ja Panama kanali läbistades Callao'sse, mis asub juba Peruus.

Kuna teenistus sõjalaeval oli raske, siis tüdinesin sellest peagi ja lõpetasin oma meremehe-teenistuslepingu.

Pika otsimise järele leidsin viimaks teenistust Callao'se külmutus- ja tapamajas mehaaniku abilisena, hiljem kütjana ja masinistina. Selle järele leidsin teenistust elukutselise vabamaadlejana, sest see spordiharu on siin võrdlemisi tundmatu. Võistlusi tuli pidada teiste elukutseliste maadlejatega, kes kaalusid 20—30 kg minust rohkem, kusjuures tuli pidada pool tundi vastu.

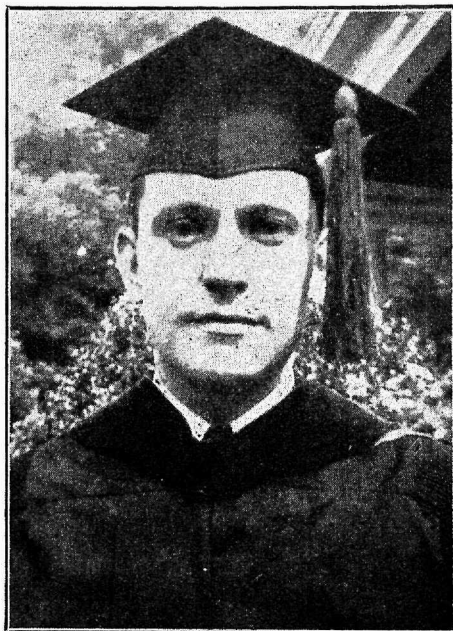
Mitmed võistlused pidasin Arequipas ja Mollendos. Rahvast käis võistlusi vaatamas võrdlemisi vähe ja sellepärast läksid mõned maadlejad Boliiviasse ja mujale laiali. Nii tuli ka minul hakata vaatama teist teenistusala.

Viimaks sain Limas ühes suuremas kaubamajas elektrimehaaniku abilise kohta, kus ma praegugi töötan. Eluga olen üldiselt rahul ja edaspidistest kavatsustest oleks vara rääkida.

Teenin siin ainukese eestlasena ja ei tea ühegi teise eestlase elamisest Peruus. Ka on nende kohta raske andmeid koguda, sest siinsed valitsusvõimud peavad välismaalasi teravalt silmas. Kardetakse kõige enam kommunistlikku kihutustööd.

J. Muna Peruu madrusena.

Usuteaduse magister E. Veski.

Ka kirjavahetus on tsensuuri all. Loodan siiski edaspidi siin leida ka mõningaid eestlasi.“

Hr. Muna on kirjale ligi lisanud ka ühe Peruu ajalehe väljalõike, kus temast kiitvalt kirjutatakse kui esimesest vabamaadlejast Arequipas.

Eestlane Bostonis usuteaduse magistriks.

Kesknädalal, 9. juunil Andover Newtoni Theological School'i pidulikult lõpupäeval omandas usuteaduse magistri aukraadi hr. Ehrenfried Veski. Juba varakult hakkas rahvast valguma l. baptisti kirikusse Newton Centre'isse, kus pidustuse alguseks oli nähtud ette kell kümme e. l. Enam kui tuhandepealise rahvahulga seas viibisid ka mitmed Bostoni eestlased, kes rõõmuga jälgisid oma armastatud kaasmaalase edu ja saavutist. Lõpetajad, arvult neljakümne ümber, professorid ja teised, kõik akadeemilises riüüs, jätsid publikule väga piduliku mulje. Teistele peale E. Veski jagati Bachelor of Divinity, Master of Religious Education ja Master of Sacred Theology astme aukraade, kusjuures esines kiriku laulukoor ja Ludvig Juht kontrabassisoologa.

Ehrenfried Veski sündinud Hiiuemaal kapten Johannes Veski pojana, õppis Tallinna usuõpetajate koolis, teenides kaitseväge ssidepataljonis Tallinnas sundaega

raadio-telegraafi alal 1931. a. Samal aastal siirdus hr. Veski P.-Ameerikasse, et end usuteaduses täiendada Andover Newtoni usuteaduse koolis. Lõpetas selle 1936. a. Bachelor of Divinity astmega. Mõödunud aastal võttis hr. Veski peale üldnimetatud kooli kursusi ka Harvardi ülikoolis, samal ajal olles Massachusetts'i General Hospital'is, alles hiljuti asutatud õpetaja ameti praktikal Dr. Richard C. Cabot'i ja Rev. Russell Dicks'i juhatusel.

Hr. Veski on vastu võtnud kutse suvepastori kohale Deeringi Community kirikusse, New Hampshire'is, ühtlasi tegutsedes instruktoriga Boston University suvekooli eriprogrammis, Deering Community Centre'is.

Hr. Veski kui energilisemaid Bostoni Eesti Seltsi tegelasi (olles selle vannutatud sekretär) ja tuline Välis-Eesti liikumise kaasaaitaja on võitnud siinsete eestlaste seas üldise lugupidamise ja armastuse.

Tšellokunstnik Karl Lamp oli raskelt haige.

Nagu kuuleme Bostonist, on seal mõni aeg tagasi väga raskel kujul haigestunud pimesoole põletikku tšellokunstnik Karl Lamp. Pimesool oli lõhkenud juba enne lõikust ja ellujäämiseks ei olevat olnud enam üldse lootust, kuna pimesoole mädanik oli purustanud ka mitmeid teisi sooli ja tekitanud lisaks veel kõhukelme põletiku. Kuna K. Lamp oli Bostoni eesti seltsi agar tegelane ja koorijuht, siis oli terve Bostoni eesti seltskond tõsiselt mures tema saatuse pärast. Kahe nädala pärast võitis siiski K. Lambi tugev organism ja haigus võitis pöörde paremusele. Juuli algupoole lootis ta juba haiglast välja pääseda. Täielik paranemine võtab aga siiski aega ja alul tuli tal jääda arsti järelevalve alla.

Ameerikas on haigestumine kallis lüksus. Seda tõendab juba seegi, et Karl Lambi operatsioon üksi, mis kestis tervelt kolm tundi, läks maksma 200 dollarit. Kuid K. Lambi õemehe L. Juhi kaasabil ja hoolitsusel suudeti üle saada ka kuludest ja seega päästeti eesti seltskonnale noore andeka kunstniku elu.

Kontrabassikunstniku L. Juhi

edu jätkub Bostonis järjekindlalt. Sel aastal oli tal Bostoni sümfooniaorkestriga lepingu uuendamine, kusjuures tõsteti tunduvalt L. Juhi palka, mis tuli temale ootamata, kuid meeldiva üllatusena. Eeloleva hooaja peale sõlmitakse L. Juhiga juba elavalt lepinguid üksikesinemisteks kont-

sertidel kogu New Englandis. Seni on sõlmitud eeltulevaks talveks paarkümmend lepingut.

Õpilasi on L. Juhil tervelt viis, kes nõuavad oma jagu aega. Siiski leiab L. Juht veel aega seltskondlikuks tegevuseks Bostoni Eesti Seltsis ja kaasatöötamiseks Välis-Eesti Ühingule.

Eesti insener Port Elizabethis.

Tehnilistel jõududel L.-Aafrikas häid teenistusvõimalusi.

Asja saabunud kirjas ins. T.-le Tallinas, teatab ins. C. Willberg, et ta juba mõnda aastat töötab Port Elizabeth'is linnainseneri abina.

C. Willberg on neid vanemaid väljarändajaid haritlasi, kes Austraaliasse rändamise hooajal, 14 aastat tagasi, Austraaliasse rändas ühes noore abikaasaga, kes on kõrgema haridusega. Alul tuli temalgi nagu kõigil väljarändajatel, mustatöölisena peale hakata, kuid kaks aastat hiljem nägime teda ühes tuntud maailmaränduri mag. J. Lukatsiga Sydney eesti seltsi tegevust arendamas, olles siis juba kaheaastase visa tööga jõudnud ennast teedehituste peale tehnikuks upitada. Hiljem teenis ta sealsamas insenerina. Austraalias läks Willbergil ootamatult hästi ning majanduslikult oli ta täiesti kindlal järjel, kui korraga seitsmeaastase töötamise järgi kadus Sydneyst ja austraalia eestlaste silmapiirilt.

Willbergi rahutu ränduri vaim ei lasknud teda isegi hea koha peal kaua peatuda, vaid ta läks veel paremat otsima tundmatuis kaugustes, eesmärgiks seades, nagu inglased ütlevad: „to better himself“ (otsida omale paremat).

Seda paremat on Willberg ka leidnud Lõuna-Aafrikas, kus ta juba teist seitse aastat on insenerina tegutsenud ja nüüd teatab, et sealt enam kuhugi „paremat“ otsima minna ei kavatse, küll soovib teenistust vajavatele eesti noortele eriteadlastele tehnika alal: „to better himself“ leida Lõuna-Aafrikas.

Praegu olevat seal suur puudus spetsi-dest, eriti ehituste alal teemanti- ning kullakaevandusis. Lihttööliste palgad Port Elizabeth'is olevat praegu 3 šill. tunnis, seega 24 šill. päevas (20 krooni), kuna eluüalpidamine tulevat sedasama mis Eestiski või mõnes asjas vähe kallim. Eriteadlased ja insenerid teenivad märksa rohkem

Willbergi arvates ei tee vähematki raskust uutel sisserändajatel eriteadlastel tööleidmine ja hea teenistuse võimalus, kuid tuleb arvesse võtta kahte tingimist: 1) peab valdama inglise keelt, sest see on peale buuride (hollandi žargon) keele ainuke tarvitusel olev ja ka ametlik keel;

Grupp eestlasi Austraalias ühes ins. Willbergiga palmide all uut aastat pühitsemas.

Ees istub sadamatööliline Scherwel. Tema taga õppur Peeter Lukats, seisavad vasakult ins. Willberg, pr. Willberg, mag. J. Lukats, tisler Anni ja rauatööliline Sildever.

2) peab olema hea töömees, mitte laisk, nagu kirjas toonitatud, sest „laiskasid ja unistajaid seal ei sallita.“

Kõige paremini ja kergemini leiduvat eriteadlastele ja oskustöölistele teenistust suurlinnades Johannesburgis ja Port Elizabethis.

Eestlastele sissepääsuks takistust ei tehta, kui on kaasa tuua 100 inglise naela raha; võidakse ka vähemaga leppida, sest olevat juhtumeid, kus 40—50 naela ettenäitamiseks on sissepääsuluba antud, kuid luba saamiseks tuleb pöörduda vahenditult Lõuna-Aafrika Unioni valitsuse siseministeeriumi poole. Ilma siseministeeriumi loata ei pääse ka suuremate rahadega sisse.

Kuigi eestlasi leidub siin mitmel pool linnades töölistena ja ka maal farmeritena, ei ole jõutud laialisemalt omavahelisi sidemeid luua, sest nad elavad liiga lahus üksteisest ja igaüks rühbib oma tööd teha.

Willberg on oma eluga ja teenistusega Lõuna-Aafrikas väga rahul, üteldes, et ei

tunne puudust ei majanduslikus ega vaim-
lises elus ega ka lõbustusis ja meelelahu-
tuses, mida kõike Lõuna-Aafrika oma hea
kliima, päikesepaisteliste ilmade ja kõr-
gete töötasudega rikkalikult jagab.

Kuidas Saksamaa organiseerib välissakslasi.

Välissakslased peavad kasutama vaid
välissaksa advokaate.

Saksamaa paneb üldiselt suurt rõhku
välissakslaste organiseerimisele, selle koh-
ta on toodud näiteid ja kirjutisi ka käes-
oleva ajakirja veergudel. Muidugi taotle-
vad sakslased sellega oma erilisi sihte.

Välissakslaste organiseerimisel ei jäe-
ta midagi silmapaari vahele. Nii näiteks
Välis-Saksa Instituut Stuttgartis teatab
oma häälekandjas „Presse Korrespondenz“
20. juunil, 1937. a., et natsionaalsotsialist-
lik õiguste valveühing (Rechtswahrer-
bund) on saatnud üleskutse liikmetele, et
sakslased välismail peavad palkama oma
kohtuprotsesside ajamiseks võimalikult
ainult välis-saksa advokaate.

Selle ühingu välisosakond — „Gau
Ausland“ — peab täielist ja täpset karto-
teeki välismail asuvate saksa advokaatide,
notarite, arstide ja muude ametnikkude
üle, samuti töökodade, kaupluste ja muude
äride — isegi saksa surnumatjate üle.

„Gau Ausland“i kohalikult osakon-
nalt või selle esindajalt on alati võimalik
teateid saada kohalike saksa ametnike
üle, kelle teeneid on soovitatav tarvitada, ja
saksa kaupluste üle, kust tarbeasju osta.

Sakslased on ärksalt valvamas ka selle
järele, et nende hulgas elavad muulased —
vähemusrahvad — näiteks poolakad, juu-
did, tšehhid j. t. ei saaks enda kätte roh-
kem ameteid, kauplusi ja muid ärisid, kui
nende osa arv sakslaste kui maa päris-
elanikkude arvuga võrreldes õigustab.

Selline sakslaste tihe hoolitsemine oma
huvide eest on mitmeti õpetlikki. Sest
mispärast sakslased peaksid laskma oma
rahal rännata muulaste taskutesse, kust
seda raha võidakse tarvitada võitluseks
sakslaste eneste vastu? Mispärast saksla-
sed ei peaks püüdma müüa rohkem kaupa
muulastele, kui nad muulastelt ise osta-
vad . . . ?

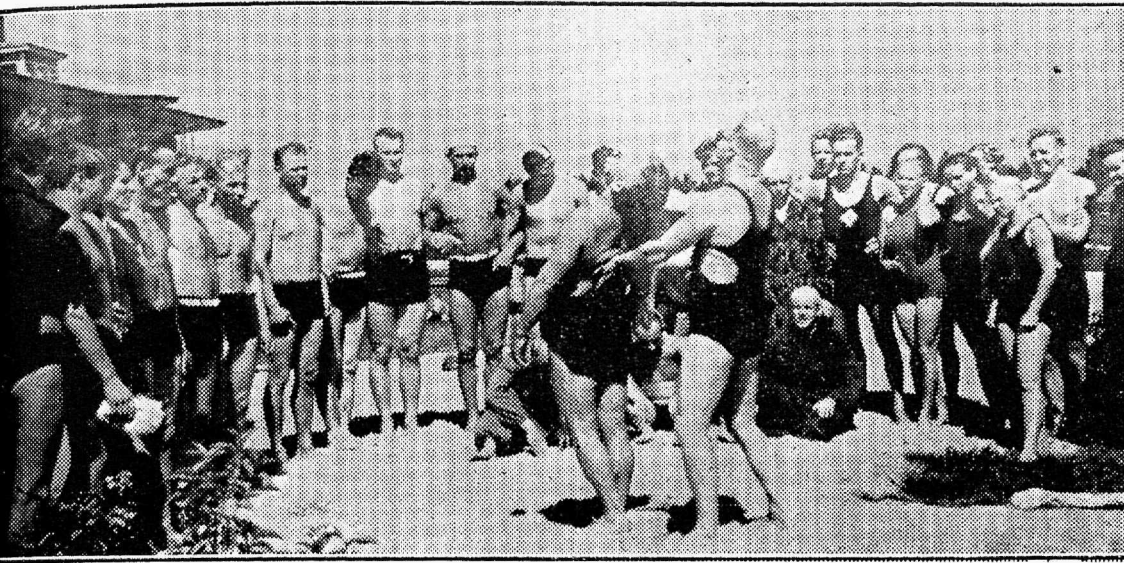
—k.

SEEMNE-, SÖÖGIKARTULI JA
KARTULITÄRKLISE EKSPORT

A.-s.

Rumberg, Tuberg & Ko.

TALLINN, S. KLOOSTRI 22/18

Ujumiskursused 1. ülemaalse ujumispäeva puhul. Ujumisinstruktor õpetab „uppuja“ päästmist kuival maal.

Kodumaa sõnumid.

Uus Eesti Vabariigi põhiseadus võeti Rahvuskogu üldkoosolekul 28. juulil s. a. lõplikult vastu. Tema koostamiseks seega oli kulunud viis kuud ja 10 päeva.

Uus põhiseadus, kehastades Rahvuskogu esimehe prof. J. Uluotsa iseloomustuse järele kokkuleppe saavutust, on koostatud rahvavalitsusliku korra põhimõtete alusel, kusjuures teda kandvaks ideeks on seatud orgaaniline arusaamine riigist. Eriti on peatatud rahvaõiguste ja vabaduste, rahvaesinduse, vabariigi valitsuse, kohtute, sõjaväelise korralduse, riigikontrolli ja teiste riigivõimu-asutuste lähema korralduse juures.

Uue põhiseaduse 150 paragrahvi, kõrvutatuna eelmiste põhiseaduste omadega, näitavad nii mõningaidki erinevusi nii siult kui ulatuseelt.

Muutusi näeme uue põhiseaduse sissejuhatuses, kus eesti esimese põhiseaduse sissejuhatusetele on lisatud 1936. a. veebruaril rahvahääletuse otsus, mille põhjal põhiseaduse praegune reform algaski. Muutusi leiame ka riigi kõrgemate organite nimetuses. Riigikogu on parlamendi üldnimetusena alles jäänud, kuid riigivanem on saanud uue nimetuse — president. Rohkesti uut sisaldab kodanike õigusi ja kohuseid määrav peatükk, milles need on leidnud täpsemat piiritlemist. Ka on vähemusrahvuste

autonoomia-õigused viidud omavalitsuse alusele. Uuena on juure tulnud perekonnaja abieluõiguse määritletu. Mandiõigus on leidnud kõvemast kindlustamist kui senistes põhiseadustes.

Rahvast käsitavas peatükis on rahva poolt riigivõimu teostamise vormina välja langenud rahvaalgatus. Uue põhiseaduse järele saavad eesti kodanikud hääleõiguslikeks 22. a. alates, kuna aga varemini selleks oli küps iga 20-a. kodanik. Hääletamisest ei võta osa kodanikud, kes on sõjaväes ajateenistuses.

Presidendi õigused on kaht liiki: 1) eriõigused, mida ta teostab isiklikult, ja 2) tavalised õigused, mille teostamiseks ta vajab valitsuselt kaasallkirju. Viimasesse liiki kuuluvad tähtsamad valitsemiseaktid, välja arvatud valitsuse enda ametisse nimetamine ja vabastamine.

Presidendi valimine toimub järgmiselt: kandidaadid seatakse üles parlamendi esimese ja teise koja ning omavalitsuse esindajate poolt. On kõigilt neilt esitatud üksainus kandidaat, siis jääb valimine rahva poolt ära, selle eest peab aga kandidaat saama ülesseadajate kogus vähemalt $\frac{1}{3}$ häältest.

Uue ametnikuna on presidendi juures õiguskantsler, kelle ülesandeks on valvata valitsusasutuste tegevuse seaduspärasuse järele.

Vabariigi valitsusel, mille kutsub ametisse president, peab olema usaldus nii parlamendi esimeselt kojal kui ka presidendilt. Usaldusküsimust parlamendis ei saa otsustada samal päeval, kui see on üles võetud. Umbusalduse avaldamise korral esimese koja poolt võib president küsimuse viia ka teise koja ette.

Eesti tulevane parlament on nagu Rahvuskogugi, kes põhiseaduse koostas, ka hekojaline. Ühisel üldkoosolekul arutatakse seal ainult mõnd üksikut küsimust, muidu töötavad nad eraldi. Eesõigus on esimesel kojal või Riigivolikogul, — ainult temale kuulub seaduste algatamise õigus, ning eelarve asjus on jäme ots tema käes. Ka on ta kaks korda suurem teisest kojast, — tema liikmete arv on 80. Ümbervalimisi toimetatakse iga viie aasta tagant, kui president vahepeal parlamentit pole ise laiali saatnud.

Teine koda või Riiginõukogu, tegutseb paralleelselt esimesega. Kui ta seaduse-eelnõuga, mis esimeses kojast vastu võetud, ei nõustu, siis tuleb see eelnõu esimesse kotta tagasi ja vajab seal $\frac{3}{5}$ enamust, et seadusena väljakuulutatud saada. Seaduste kohta on presidendil edasilükkav keeluõigus (suspensiiivne veto). Parlamendi istungjärkude vaheaegadel võib president anda seadusi ka dekreediga, kuid võrreldes 1933. a. (n. n. „vapside“) põhiseadusega, on dekreedioigust tunduvalt piiratud. Näiteks ei käi nüüd ka riigieelarve dekreedioiguse alla.

Riigikontrolöri nimetab president Riigikogu poolt esitatud kandidaatide seast. Parlament võib teda ametist tagandada umbusalduse avaldamise korras. Riigikaitse peatükis leiavad lähemat määritelu presidendi ja vägede ülemjuhataja õigused sel alal. Sõja ajal võib vägede ülemjuhataja käske anda kõigile riigiasutustele ja organitele, välja arvatud presidendile. Ülemjuhataja kohtulikule vastutusele võtmise kord on lähendatud presidendi omaga. Nende ametisoleku kestel võib see toimuda Riigikogu üldkoosoleku otsuse põhjal, samuti ka pärast ametist lahkumist. Vastutusele võtmine toimub kolmeneljandikulise häälteenamisega. Asja arutamine ja otsustamine allub riigikohtule.

Riigis kaitse seisukorra väljakuulutamine vajab Riigikogu kinnitamist.

Põhiseaduse muutmise on tehtud kergemaks, kui senistes põhiseadustes. Varem sai põhiseadust muuta ainult rahvahääletuse teel. Nüüd võib aga põhiseadust muuta parlament kahes üks-teisele järgnevas legislatuuris, nii et muutmise otsus peab seega ka rahva eest läbi käima. Omalt poolt algatatud põhiseaduse muutmist võib president viia ka rahvahääletusele otseselt.

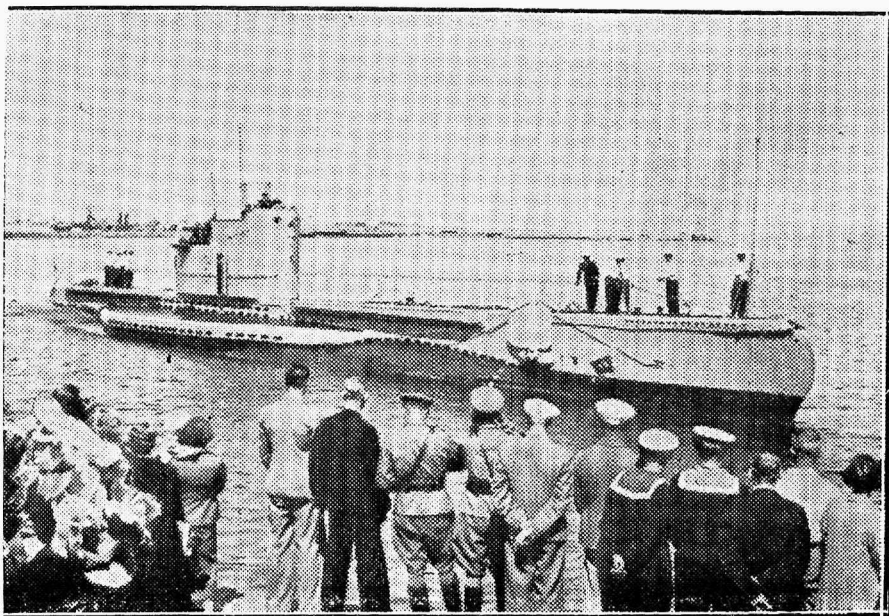
Pärast põhiseaduse vastuvõtmist Rahvuskogu asus välja töötama põhiseaduse ja temas ette nähtud valitusorganite elluviimise seadusi, milline töö arvatavasti lõpetatakse juba paari nädalaga.

Uue põhiseaduse pidulik üleandmine Rahvuskogu juhatuse poolt riigivanem K. Pätsile toimus 30. juulil Oru lossis, kus riigivanem parajasti veetis oma viimseid suvepuhkuse päevi. Üleandmisel Rahvuskogu esimees prof. Uluots toonitas, et elame praegu ajal, kus rahvaste ja riikide elus tekib tumevastavaid pilvitusi ja vahel sähvavad ka välgud. Ainult need riigid saavad olla tugevad, kes on seesmiselt kindlalt seotud. Seda on Rahvuskogu uue põhiseaduse loomisel pidanud eeskätt silmas. Uus põhiseadus on seniste kogemuste ja tuleviku vajaduste kokkuvõte.

Riigivanem vastas, et tema on Rahvuskogu tööd pidevalt jälginud ja leiab selle olevat kogu rahvale suureks kooliks tulevikus. Rahvuskogu on näidanud, kuidas kaks koda lahus töötades võivad siiski leida ühise lahenduse, mis on kõigile vastuvõetav. Muidugi pole kõik saanud uut põhiseadust 100 protsenti oma soovide kohaselt, kuid teda võib jätta tulevikus ka elu enese parandada, kui see peaks osutuma tarvilikuks, sest selleks on temasse jäetud võimalus. Nii võib see sündida rahulikult, ilma meelte üleskütmiseta, nagu seda võis näha varemalt.

Uuele põhiseadusele tema valmimise puhul pühendasid juhtkirju ka kõik eesti ajalehed. „Uus Eesti“ avaldas arvamist, et uue põhiseaduse tugevamaks küljeks on vanade vigade puudumine, mistõttu võib loota kõige paremaid tagajärgi ka tema praktilisel rakendamisel. Analoogilise, ehkki tagasihoidlikuma hinnangu andis ka „Postimees“. „Päevaleht“ eelistas jääda esialgu äraootavale seisukohale, rõhutades, et „Eesti avalikul arvamisel on nüüd põhjust apelleerida sellele riigimehelikkusele, mis uue põhiseaduse ellurakendamisel peab avalduma, kuna lõppeks on ikka riigimehelikkus, avar mõistus, üldiste huvide taipamine ja taotlemine see, mis riike viib edasi, mitte põhiseaduse paragrahvid.“ „Vaba Maa“, leides, et uues põhiseaduses on presidendi võim küll „veerandi võrra pikem“ parlamendi omast, arvas siiski, et see ei tohiks osutada takistuseks, miks uus põhiseadus ei tohiks välja kannatada tegeliku elu proovi. Sotsialistlik „Rahva Sõna“ seevastu aga ei leidnud uues põhiseaduses endale kuigi palju lohutavat, sest „kuni kestab kogu meie demokraatliku mineviku halvaks panev hindamine, siis poeb kahtlus südamesse ka teostatava reformi suhtes.“

*

**Eesti telne uus allveelaev „Lembit“ jõuab koju.
Vastuvõtt Tallinna sadamas.**

Vabariigi valitsus on otsustanud käesoleval aastal kokkuostetud rukki ja nisu hindadeks määrata vastavalt 16 ja 22 senti kilogramm raudteejaamas. See on parim hind, mida on makstud rukki ja nisu eest kogu kokkuostu-aastate jooksul. Valitsus on püüdnud tabada oma hinnaga maailmaturul valitsevat teraviljahindade taset, millised praegu on kõrgemad, kui eelmiste aastate jooksul. Tarvitaja seisukorda see hindade kõvenemine ei riiva, kuna väljamüügi hind jääb endiseks ja puudujäägid kaetakse välisoperatsioonidest saadud tuludest. Üldse näitab teraviljamonopoli kahe viimase aasta aruanne ligi 1 miljoni krooni puhastkasu, mis on saadud välisoperatsioonidega ja on kahe-kolme aasta tegevuse lõpptulemus, mis alles nüüd on tulnud nähtavale. See on alles teine aasta, kus teraviljamonopol on annud kasu, kuna enne seda oli mitme aasta kahju kokku ligi 5 miljonit krooni.

Seoses teraviljamonopoli ülesannete laienemisega on otsustatud seda asendada uue ettevõttega, n. n. „Riigi Viljasalvega“. „Riigi Viljasalve“ on pooliseisev ettevõtte, kelle kahjud ka tulevikus kaetakse riigi-eelarvest, ent kelle operatsioonid ja summad on eelarvest eraldatud. „Riiklikul Viljasalvel“ oleks 3-liikmeline juhatus ja 3-liikmeline nõukogu, milles on kolm valitsuse, kolm tootjate ja kolm tarvitajate esindajat. — „Riigi Viljasalve“ tegevusseastumist on oodata 1-eks septembriks.

Olgugi, et aasta esimesel poolel väliskaubanduse bilanss näitas passiivsust, rõhutas majandusminister, et erilist kitsendamist väliskaubanduses valitsus püüab vältida ka edaspidi, kuna viimane suruks alla rahva eluliste nõuete rahuldamise.

Aasta teisel poolel on oodata ekspordi tõusu, sest loodetav hea lõikus, samuti kasvav tööstustegevus aitavad selleks kaasa. Tuleval aastal peaks suhe väliskaubanduses tugevasti paranema, kuna hakavad tööle terve rida välismaale tootseerivaid vabrikuid (uus põlevkivitahas Kohtlas, sulfaat-tselluloositehas Kehras, rootslaste õlivabrik Sillamäel jne.). Teisest küljest peaks langema ära teravilja sissevedu. Meie kaubabilansi passiivsust aasta esimesel poolel soodustas ka hindade tõus üle maailma, mis nüüd näitab teatud langust. Käesoleva aasta kaubabilanss aga lõpeb siiski kindlasti passiviteediga.

Mis puutub meie tähtsamatesse karjamajanduse väljaveo artiklitesse, siis käesoleva aasta esimesel poolel on võid veetud välja 106.878 tünni, mis ületab eelmise aasta väljaveo samal ajavahemikul 20.784,5 tünni ehk 24,1 prots. võrra.

Mune eksporditi juulis välja 4,9 miljonit, mis on ainult pisut suurem möödunud aasta normist. Ülesseatud aasta normist jääb veel puudu 1,3 miljonit muna, mida „Munaeksport“ loodab katta järgnevate kuude jooksul.

Juulis on tunduvalt elavnenud kaubandus ka Nõkogude Venemaaga. Venest tuuakse meile sisse põllurammu, põllutööriistu, rauda jne. Meilt on viidud välja tõuloomi, nahka, paberit ja põlevkivi.

*

Viljasaagi lootused, vaatamata juunikuu põuale ja juulikuu vihmadele, töötavad kujuneda üle keskmise. Kohati, nagu Saare- ja Võrumaal, on saagilootused vägagi head.

Põllutööd halvab osalt põllutööliste puudus, mis näitab iga aastaga halvenemise tendentsi. Kõige suuremat puudust tuntakse aastateinjatest, vähe parem olukord on suvitööliste ja karjastega. Maakondadest ainult Petserimaa suudab rahuldada nõudmist, kuna kõikjal mujal valitseb suur tööliste puudus. Tööjõu kokkuhoiu saavutamiseks on põllutöömashinade käesoleval aastal ostetud rohkem kui kunagi varem, misjuures kallimaid masinaid ostetakse mitme pere peale kokku.

*

Ärkamisaja laul — „ei hõbedat, kulda ei leita me maalt“ — ei taha enam pidada paika. Iseseisvuse aja jooksul on maapõuest päevavalgele toodud põlevkivi, fosforiiti, eesti marmorit, diadomiiti, ookerit, tulekindlat savi, millele lisaks nüüd Eesti rahvamajanduse teenistusse on rakendatud eesti kriit. Esimene eesti kriidikaevandus asub Järvamaal, Kapu vallas, Varangu asunduse juures asuvas riigimetsas.

Esialgselt on kindlaks tehtud umbes 84-tiinune kriidilademete ala, kus kasutamist ootab üle 1,5 miljoni tonni kriiti, mida ainult siseturu tarvidusteks jatkaks lähemalt sajaks aastaks. Kuna Eesti Balti riikide hulgas on ainus, kus leidub seda väärtuslikku maavara, siis ei puudu head väljavaated ka väljaveoks.

Põlevkivi senistele leiukohtadele on lisanenud juure veel Rakvere. Mitmesuguste uurimiste varal on selgitatud välja, et linna all, umbes 35 meetri sügavuses asuvad kahe meetri paksuselt puhta põlevkivi kihid. Sellises sügavuses asuvad põlevkivi lademed on eriti väärtuslikud, kuna nad on suurema õlisisaldavusega, kui pinnale lähemal asuvad kihid. Igal juhul on leitud uus koht, kust kunagi kauges tulevikus võib saada seda väärtuslikku toorainet.

Rauamaagi uurimine Jõhvi lähedal edeneb üsna hästi. Paari kuu pärast loodetakse välja jõuda rauamaagi lademeteni, mis puurimistöde juhataja E. Differti arvates asuvad 280 meetri sügavuses.

Maapõuevaranduste otsimine on muutunud üldse äriühikondade ja ettevõtjate elavaks huviobjektiks, nii arvatakse ole-

vat Narva-Jõesuu lähedal tina ja vase, esimest samuti Lõuna-Võrumaal. On isegi fanaatikuid, kes püüavad veenda ennast ja teisi kulla ja nafta leiupaikade olemasolus. Igatahes otsustava sõna ütleb siin rauamaagi olemasolu kindlaksteegemine, mille tulemused peaksid selguma järgnevate kuude jooksul.

*

Kehakultuuri alal on Eestil tänavu õnnelik aasta. Õnnelik, mitte niivõrd tippsaavutuste, kui kõikide kergejõustiku alade üldise ja pideva arenemise poolest.

Esikoha peab siin andma jalgpallile. Kuna jalgpall oli pikemat aega meie kergejõustiklaste valulapseks, siis käesoleval aastal ta on annud ühe üllatuse teise järgi.

Viigile Ungari meistri Budafokiga (0:0) järgnes 9. juulil hilgav võit Soome jalgpallimeeskonna H. J. K. üle (5:0). Tõeliseks suurvõiduks tuleb aga pidada Eesti—Rumeenia maavõistluse tulemust (2:1) 14. juulil. Võit on seda hinnatavam, et rumeenlased mängisid väga hästi ja oma Balti turneel löid Poolat (4:2), Leedut (2:0), kuna Lätiga mängisid viiki.

Igatahes lõpubiilansi jalgpallihooajale annab alles august, kus seisab ees maavõistlus Lätiga ja Saksaga, kui viimased nõustuvad seda korraldama Berliinis. Eesti—Saksa maavõistlus pidi küll toimuma Tallinnas, kuid jäeti ära tribüüni ehitustööde venimise tõttu.

Ujumises sambub Eesti samuti edurada. Kuldujajale Egon Roolaidile on seltsinud tänava kaks tubliit ujumat — A. Saue Tallinna Kalevist ja J. Kangur Elvast, nendest viimane püstitas uue eesti rekordi.

Rahvusvahelistel ujumisvõistlustel 11. juulil Pirital ja Nõmme uues ujumisbasseinis E. Roolaid võitis Soome meistrit Heikki Hietast 100 meetri vabaujumises, ajaga 1,02,0 ja Villi Nurmit neljasaja meetri vabaujumises ajaga 5,25,8.

A. Saue, kes edeneb iga võistlusega, saavutas 100 meetri seljaliujumises viigi Soome meistri R. Oreomoga.

Eesti—Läti maavõistlus 18. juulil lõppes samuti Eesti võiduga 59:31, misjuures Eesti saavutas kõik esikohad ja neli kaksikvõitu.

E. Roolaid esines juulis ka Soomes, tulles pidevalt teisele kohale, kaotades ainult Rootsi meistri Borgile.

Vaatamata suvisele ajale, käib hoolas töö ka meie raskejõustiklaste peres. Kalevi katsevõistlustel vanameister A. Luhaäär püstitas kaks uut Eesti rekordi: surumises — 125 kilogrammi ja kolme kahekäse tõstega 405 klgr., milliste tagajärgedega ta omas neljanda koha maailma kõigi aegade paremate hulgas.

Rahvuskogu 1. ja 2. koja liikmete pildistamine Riigikogu-
Keskul esireas seisavad Rahvus-

Kergejõustiku saavutustega võib samuti rahule jääda. Lahkunud vanameistri A. Viidingu asemele astus noor kuulitõukaja Kreek, kelle parem tulemus (15,78) on täiesti tunnustatav. Käesoleval aastal esile kerkinud odaviskaja F. Issak jagab oma parema viskega 70.48 neljanda ja viienda koha G. Sulega maailma paremate M. Järvis, Nikkase ja Attervalli järele.

Rahulduda võib ka teiste sportlaste tagajärgedega, nii näitavad head klassi — kettaheitel Määrits (46.22), kaugushüppes R. Toomsalu (7.37). Stabiilsetena püsisid ka kõrgushüppaja A. Kuuse (1,90 meetri piirides) ja teivashüppaja E. Äärma (3,70—3,80 meetrit).

Uusi eesti rekorde juulis püstitas G. Bekman 300 meetri jooksus, ajaga 36,7.

Eesti sportlaste üllatuslikkudest hiigelsaavutustest neil päevil Londonis ja Berliinis järgmises numbris.

*

Male alal on eestlastel käesoleval aastal hästi õnnestunud. Kemeril turniirile Lätis, kus eesti noor maletaja Paul Keres tuli heale kohale, järgnes 10-päevane maleturniir Pärnus, millest võtsid osa Kemeris viibinud malemeistrid: S. Flohr, G. Stohlberg, K. Opotshenski ja S. Tartakover. Pärnus viibis samal ajal ka Kemeril turniiri võitja ameeriklane Reshev-

ki, kes eelistas siiski lahingutele ruudulise laua taga puhkust ja tennismängu. Eesti maletajatest võtsid osa turniirist peale P. Kerese veel P. Schmidt, J. Raud ja F. Villard. Maleturniiri võitis kõigile üllatuseks eestlane P. Schmidt (5,5 punkti). P. Keres jagas teise, kolmanda ja neljanda koha rootslase G. Stohlbergiga ja tšehh S. Flohriga. Kõik kolm saavutasid 4,5 punkti.

Turniiri viiendaks tuli Poola meister S. Tartakover 4 punktiga ja kuuendaks tšehh K. Opotshenski 3,5 punkti.

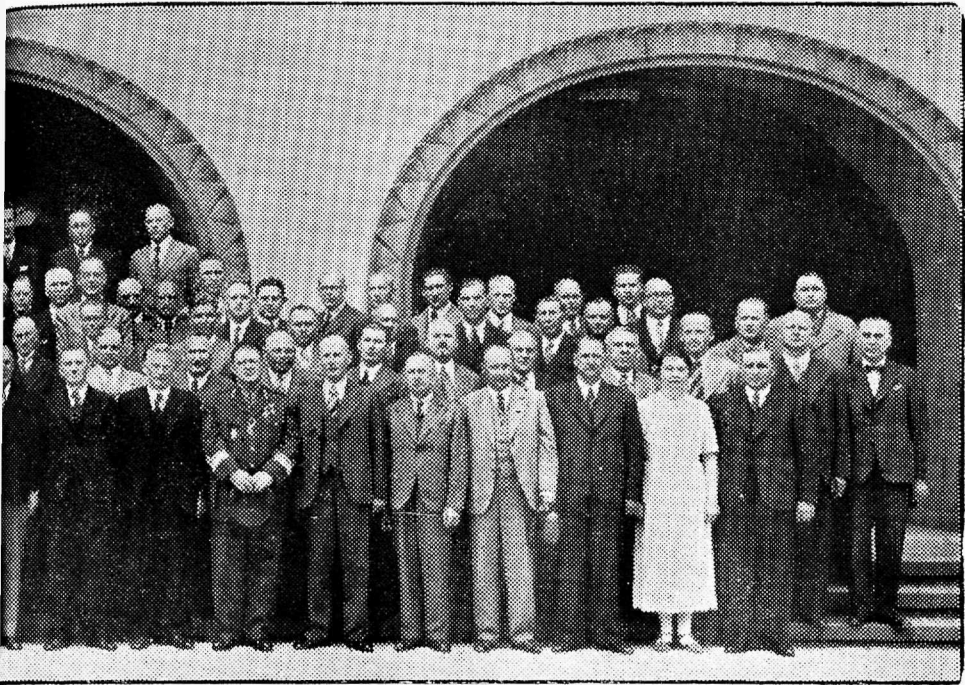
Pärnust sõitsid malemeistrid Stokholmis peetavale malemaailmaturniirile.

*

Reedel, 9. juulil saabus Tallinna sõjasadamasse teine allveelaev „Lembit“. Paldiski juure sõitis „Lembitule“ vastu merejõudude juhataja kapten Grenz torpeedopaat „Sulevil“ ja juunis saabunud sõsarlaev „Kalev“. Vastuvõtt merel ja sadamas, kus viibisid ootajate seas ka meeskonna lapsed ja omaksed, oli südame-lik ja meeliharav. Vaimustusega kõneles meeskond vastuvõtust Vilsandis, kus viidi neile külakostjate kolm pätsi musta leiba ja ämber piima.

*

Pühapäeval, 25. juulil lõppes esimene ülemaaline ujumisinädal, mis andis suure tõuke ujumise arendamiseks

hoone trepil peale põhiseaduse lõplikku vastuvõtmist.
kogu 1. ja 2. koha juhatusliikmed.

kõigis maakondades. Ujumisinstruktorite arvates õpetati ujuma üle maa ligemalt 3000 inimest igast soost ja vanadusest. Tallinnas ja Nõmmel ükski said ujumisõpetust üle 700 inimese. Lisaks ujumisele, õpetati veel uppujate päästmist ja elluäratamist, samuti vettehüppeid. Kursused lõppesid kõigiti hästi, ilma ühegi õnnetusjuhtumiseta.

*

Juulikuus on olnud maal eriti palju pikseõnnetusi.

Peaaegu iga päev võib lugeda lehest, et pikne on süüdanud põlema mõne maja ja surmanud loomi ja inimesi. Ei ole haruldased päevad, kus pikne nõuab ohvriks kolm-neli inimelu. Linnades ei ole tuleõnnetusi ega inimohvreid ette tulnud, küll on pikne mõnes linnas, nagu Pärnus, purustanud elektritühenduse.

*

Türil valmis uue ringhäälingu jaama saatemast. Saatemasti täpne kõrgus on 196,6 meetrit. Mast ise on kõrge 192 meetrit, kuna alusjalad annavad juure 4,6 meetrit.

*

Eesti turbatööstus rajab Pööravere soole briketivabriku (pressturba), mis suudab anda aastas 50.000 tonni briketi. Vabrikus leiab tööd aasta läbi 130 inimest. Vabrik asub tööle tuleval aastal.

Kavatsusel on veel superfosfaadi vabriku ehitamine, kuna eesti fosforiit osutus katsetustel üle ootuste heaks tooraineks.

*

Poola mäekaevuritest, keda toodi möödunud kuul Kiviõlisse 200 inimest, lahkus üle 100 inimese. Olles uue tööga harjumatud, ei suutnud poolakad võistelda eesti töölistega, millest oli tingitud ka madalam töötasu. Kaevurid veetsid mõned päevad Tallinnas, kust nad transporteeriti tagasi kodumaale.

*

Ühes majandusliku tõusuga ja tööliste osalise puudusega Eestis on väljarändamine majanduslikel põhjustel peaaegu vaibunud. Küll tahavad aga pääseda kodumaale Brasiiliast ligi 100 eestlast, kelledest paljudel puudub raha tagasisõiduks. On veel lõplikult selgitamata, kuidas neile appi tullakse, — kas koondades neid mõnele Lõuna-Ameerikaga sidet pidavale Eesti laevale või transporteerida mõne võõra liniaurikuga. Välis-Eesti Ühingul on selgitamisel veel mõned vormalised küsimused, enne kui võidakse asuda tegelikkudele sammudele. Mandžukuos, kust on kodumaale soovijaid 40 eestlast, venib asi ainult venelaste tõttu, kellelt pole veel saadud siduvat vastust vajalise vaguni saamiseks.

Bostoni eestlased pr. Mäeloga perek. Saulide maja ees, 1937. a.
Keskkel vasakult 3-mas istub pr. Mäelo.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Bostoni eestlaskonna tegevusest.

Registreeriti põhikiri. Pr. Mäelo külaskäik.

Kuna seni kõik eesti seltsid Bostonis olid olnud „Uue Ilma“ mõjualusteks, siis hoidsid paljud vanemad eestlased end ka praegusest Bostoni Eesti Seltsist eemale, kartes, et praegunegi selts ei erine palju endistest. Selle tõttu otsustas B. E. Seltsi juhatus seltsi ametlikult registreerida, mis ka teostus 26. mail s. a. hr. L. Juht'i korteris notar Farrar'i juuresolekul. Ameerika seaduste järgi ei ole säärane toiming sugugi mitte lihtne. Kõik ametlikele dokumendile alla kijutanud seltsiliikmed kuulatakse poliitsei poolt üle, kusjuures uuritakse nende poliitilist meelsust, isiklikku ausust jne.

B. E. S.-s põhikiri ei sisalda mingisuguseid poliitilisi sihte, vaid on ainult hariduslik ja kultuurne üritus. Selle tõttu ei olnud seltsi registreerimisega mingisuguseid takistusi ning B. E. S. registreeriti isegi sellise paragrahvi all, et seltsil ei tule tulemaksu maksta liikmemaksude pealt ja isegi oma seltsimaja omamise puhul. Sellega on siis nüüd B. E. S. „incorporated“ ja seisab Ameerika seaduste kaitse all.

See samm ei jätnud oma mõju avaldamata Bostoni eestlastele. Kõik Bostoni vanemad ja auväärsemad eestlased astusid seltsi liikmeiks.

Sellega on Bostoni Eesti Selts astunud suure sammu edasi ning tal on praegu kõigiti head väljavaated edaspidiseks edukaks tegutsemiseks.

*

Teatavasti viibis pr. H. Mäelo käesoleval kevadel Massachusetts' Woman's Christian Temperance Union'i külalisena. Pr. Mäelo saabus Bostonisse 21. mail. Teda olid jaamas vastu võtmas peale M. W. C. T. Union'i esitajate Bostoni Eesti Seltsi liikmed eesotsas seltsi esimehe hra O. Põlluga.

22. mail tutvustas M. W. C. T. Union pr. Mäelo't Bostoni vaatamisväärsustega, kuna õhtul kell pool 8 oli sama ühingu poolt pr. Mäelo auks korraldatud eesti õhtu Bostoni Baptisti kiriku pidusaalis. Kokku oli tulnud mitmesajapealine rahvahulk, muuseas ka suur arv eestlasi, viimased muidugi M. W. C. T. Union'i poolt B. E. Seltsile edasiantud kutsel. Tervituskõne pidas ühingu esinaine mrs. Alice G. Ropes. Selle peale astus kõnetooli pr. Mäelo, kes kandis eesti rahvariideid, mis oma värviküllusega ameeriklastele väga meeldisid. Pr. Mäelo kõneles inglise keeles Eesti naisliikumisest ja Eesti Vabariigi arengust üldse. Hra E. Veski tutvustas kuulajaid Eesti asukohaga, suurusga ja omapäraga.

M. W. C. T. Union'i poolt kingiti pr. Mäelo'le ajaloolise väärtusega õlimaad, mis kujutab esimese inglise laeva „Mayflower“ randumist Ameerikas.

**Bostoni Eesti
Seltsi juhatus,
1937. a.**

Istuvad vasakult:
Carl Sundbach
— laekur; Vera
Nenn—juhatuse-
liige; Oskar Põld
— esimees.

Selsavad vasa-
kult: Ehrenfried
Veski—sekretär;
Ludvig Juht—abi-
esimees; August
Pillman—juha-
tuseliige. Pildil
puudub juhatuse-
liige Ernest Rei-
n a p.

Õhtu kontsertosas esinesid eesti muusika ettekannetega hra K. Lamp, pr. A. Juht ja hra L. Juht. Pärast aktuse lõppemist jagas hra E. Veski kõigile koosviibijale õhtu mälestamiseks hra Lamp'i poolt neljale häälele seatud eesti laulu „Ema süda“, mille sõnad hra Veski oli tõlkinud inglise keelde.

Kuigi õhtu oli korraldatud peamiselt pr. Mäelo auks, osutus ta ka kordaläämiks Eesti tutvustamise õhtuks.

23. mail korraldas Bostoni Eesti Selts pr. Mäelo auks perekond Saul'ide suures ja mugavas majas koosviibimise, millele oli ilmunud üle poolte Bostoni eestlaste. Tervitussõna ütles seltsi esimees hra O. Põld. Pr. A. Juht tutvustas koosviibijaid pr. Mäelo töö ja tegevusega naisiikumis ja kirjanduse alal, ühtlasi pr. Mäelo'le üle andes mälestuseks B. E. Seltsi poolt täitesulepea.

Järgnes pikem kõne pr. Mäelo'lt, kes andis kokku tulnud eestlastele tervikliku ülevaate Eesti praegusest olukorrast, tema suurest arenemisest, majanduse tõusust jne. Kõnet kuulati suure huviga ja peale kõne lõppu esitati pr. Mäelo lahkel nõusolekul palju küsimusi Eesti kohta.

Bostoni Eesti Seltsi väikene laulukoor kandis ette hr. K. Lamp'i juhatusel mõned eesti laulud. Pr. Saul'i poolt eesti värvi-dega kaunistatud piduruumis vedeti ilus õhtu kuni keskööni. Kehakinnituse eest oli hoolitsenud pr. Sundbach.

24. mail oli M. W. C. T. Union'i poolt jälle ette nähtud pr. Mäelo tutvustamine Bostoni vaatamisväärsustega.

25. mail saatsid B. E. Seltsi juhatuse liikmed pr. Mäelot ärasõidul, soovides talle head teereisi ja öeldes „jällenägemist tuleva-aastasel üldlaulupeol Eestis!“

*

Piihapäeval, 20. juunil peeti Bostoni eestlaste peres korraka kaks sünnipäeva. Seekordseteks sünnipäevalasteks olid lauljanna pr. Amanda Juht ja nooruke neiu Charlotte Nenn. Pr. ja hr. Sundbachi lahkel kutsel võtsid sünnipäevast osa umbes 20 suguvenda-õde. Avara Weymouthi järve kaldal asuvas Sundbachide maja aias lopsaka vahtrapuu alla olid kaetud rikkalikult toitudega ja kinkidega varustatud pidulauad. Ilus ilm, rooside kuhjad ja karastav vein aitasid veel enamgi tõsta ülevat pidutaju, kusjuures ei puudunud lõpmatuid eluguhüüded, lauakõned ja rõkkav laul. Charlotte Nenn, Vera ja Charles Nenni ainuke võsu, on saanud kõikide Bostoni eestlaste päilapseks, liides kaasa Bostoni Eesti Seltsis igal rindel: küll laulukooris, küll step- ja ballett-tantsus.

Neiu Nenn lõpetas sel aastal rahalise auhinnaga Bostoni Comins School'i kui kõige parem õpilane koolis.

*

Praegu käivad Bostoni Eesti Seltsil kiibedad ettevalmistused suvepeo-laulupeeva korraldamiseks, mis peetakse 28. ja 29.

augustil East Weymouthis Soome „Huvilas“. Eeltulevast suvepeost töötad saada suuremaid Ameerika eestlaste pidupäevi. Juba praegu on teada osavõtjaid paljudest Ameerika linnadest. Eeskava tähtsamaks numbriks on ühendatud koordine kontsert Karl Lamp'i juhatusel. Samuti saavad esinema kõik tuntud solistid New Yorgist, Detroitist ja Bostonist. Peale selle veel mitmesugused muud ettekanded, nagu näitemäng, ilulugemised, naljaettekanded, kõned, step-, ballett- ja rahvatantsud.

Esialgse kavatsuse järelle pidime suvepeo korraldama 31. juulil ja 1. augustil, kuid Karl Lamp'i raske haigus tõttu olime seda sunnitud kuu aega edasi lükkama. Kuna kardeti, et Rudolph Reinapi talus, kus peeti läinud aastal Bostoni Eesti Seltsi suvepidu, ei jatkaks küllalt ruumi nii suurele rahvahulgale, siis asusime hoolega uue koha otsimisele, mida ka viimaks leidsime. Soomlaste „Huvila“ osutus kõige enam vastuvõetavaks. Ta asub võrdlemisi Bostoni lähedal, ainult 15 miili kaugemal ilusa Weymouthi järve kaldal. Kogu „Huvila“ maa-ala on määratu suur, kaunistatud põlise pargiga, kus suurepärased muruplatsid, mäenõlvakud, supelrand, tennisplats, golfiväljak ja muud spordiväljakud. Ruumikates hoonetes on mitmed söögisaalid, 2 kööki, tantsusaal, piljardituba ja õllebaar, kuna ettekandeid esitatakse suurelt maja rõdult. Meil oli selle „Huvila“ saamisega tõesti õnne, sest seda peetakse üheks ilusamaks ja ideaalsemaks pikniku kohaks kogu Bostoni ümbruses. Soome selts Quincis on selle koha ostnud ühelt mitmekordselt Weymouthi miljonärikt, kelle residents see enne oli. Eritise sõpruse tunnuseks ja hõimuvõlde lahke vastutulelikkuse tõttu lubati meile seda kasutada võrdlemisi odava hinnaga, ja nüüdsest peale antakse meile seda ka edaspidi igal suvel, sest Bostoni Eesti Selts kavatses hakata suvepidusid pidama järjekindlalt igal aastal. Veel on oma hea omadus „Huvila“ juures see, et see võimaldab ka ühtlasi meil soomlastega hõimusuhte arendamist, kuna neid arvatakse Quincis elavat 3000 ümber. — Nii võiksime loota oma talvistelegi piduõhtutele suuremat osavõttu, mis omakorda kaasa aitaks Bostoni Eesti Seltsi kassa suurenemisele. Meie isegi peame juba tasakesi plaanisisid seltsimaja soetamiseks, kuid praegu on sellest veel vara rääkida.

Eestirandlased külas New Yorgi eestlaste juures.

9. juulil korraldati New Yorgi Eesti Haridusseltsi ruumes „Eestiranna“ siinviibimise puhul meeskonnale vastuvõtt, mis kujunes sõbralikuks koosviibimiseks nii vastuvõtjatele kui ka vastuvõetavatele.

Eesti laevad peatuvad harva New Yorgis, sellepärast oli ka eestirandlaste külastus harukordne.

Nood mehed rändavad küll mööda maailma ringi, aga süia töid nad siiski eht kodumaalist hõngu oma olemisega, mis elavalt kodumaad silme ette toi. J. S.

Seltsitegevus Sao Paulos.

Tulvustati uusi aukonsuleid.

26. juunil oli Sao Paulo eesti seltsis „Uus Kodu“ perekonnaõhtu „vanapoisteõhtu“ nime all, mida korraldas seltsi vanapoiste-osakond. Kavas oli vanapoiste-osakonna juhatuse esitamine, nalja- ja laulumäng „Bürgermeister Kargaja ehk kolm vanapoissi kosjareisul“ ning muud lõbustused ja tants. Laulumängu oli organiseerinud Ed. Tamberg oma juhtimisel ja kaasmängul. Koomiline laulumäng sünnitas lõbusat meeletu; hr. Tambergile, näitlejatele ja pillimeestele jagati rohkesti kiitust ja annetati lilli. Õhtu avas Ed. Tamberg kõnega, kutsudes eestlasi koonduma oma ainukese organisatsiooni ümber.

Kõikide üllatuseks teatas seltsi esimees Paul Veltson ettekande lõpus, et perekonnaõhtut on tulnud külastama Sao Paulo Eesti konsul Finn B. Arnesen ühes uute ametisse määratud Eesti konsulitega. Seejärele võttis pikemalt sõna konsul Arnesen, esitades eesti seltskonnale uut konsulit Oscar Sjoestedt'i (rahvuselt rootslane), kes määratud aukonsuliks Rio de Janeiro ja Olav Syrdoh'i (norralane), kes määratud aukonsuliks Santosesse.

Järgnes Jüri Viinamäe kõne propaganda alal. Publik aplodeeris nii konsulile, kes neid üllatas oma uute ametvendadega, kui ka Jüri Viinamäele.

Lühikese kõnega esines veel uus konsul O. Sjoestedt, teatades, et temal olevat juba Rio de Janeiro eestlastega side, et eestlasi elavat Rios umbes 200 hinge ja et on kavatsusel oma seltsi legaliseerida, millele tema kõigiti kaasa aidata tahab.

Ettekannetele ning kõnedele järgnes tants, mis kestis hommikuni.

Väliseestlased! Mõelge varakult kodumaa külastamisele 1938. a. suvel, mil toimuvad Eestis ülemaailne laulupidu, III ülemaailmiline Välis-Eesti kongress ja suured sportlikud pidustused.

Mitmesugust.

Eesti teadusmehed ekspeditsiooniga Gröönimaale.

Tähelepanuvääriv tunnustus Eesti teadusmeestele.

Juulikuu keskpaigas sõitsid Tartu ülikooli geoloogia ja paleontoloogia korraline professor dr. phil. nat. A. Öpik koos oma assistendi mag. geol. K. Orvikuga Kopenhaageni, et võtta osa Gröönimaa teaduslikust ekspeditsioonist, mis väljus Kopenhaagenist 21. juulil.

Seega on ekspeditsiooni koosseisus juba kolm eestlast, sest juba üle aasta töötab Gröönimaal mineraloogia-kabineti assistent Heinrichen, kes Ellaõ saarel korjab paleontoloogilist materjali ortoviciumi ja gembriumi kihtidest. Ka prof. Öpik ja mag. Orvik asuvad esialgu tööle Ellaõ saarele ja seal tööga lõpule jõudmisel Kap Weberil.

Ekspeditsioon jääb Gröönimaale kuni septembrikuuni. Kutse ekskursioonist osavõtuks prof. Öpikule saatis Gröönimaa geoloogilise uurimise asutuse juhataja dr. Lange Koch, kes selle asutuse juhatajana on tegutsenud juba üle 24 aasta.

Saabunud ja lahkunud väliseestlasi.

Rootsi—Ameerika liini laevaga alustasid teekonda üle ookeani ning jõudsid 14. juulil Tallinna John Merentz, John Auvart, Johanna Dorvald, Vendel ja Rudolf Stark, prl. Karik, hr. Masing ning V.-E. Ühingu liige Alfred Kivisepp.

„Norddeutscher Lloyd Bremen'iga“ jõudis 6. juulil oma P.-Ameerika reisilt tagasi ajakirja „Eesti Naise“ peatoimetaja Helmi Mäelo.

Juuli lõpul tuli kodumaale tagasi Aleksander Martenson oma perekonnaga. A. Martenson oli Austraalias viibinud 10 aastat ning töötanud sealsetes söe- ja kul-lakaevandustes.

Rootsi—Ameerika liini kaudu lahkusid 10. juulil kodumaalt pr. Anna Polde ja prl. Salme Pitk. Viimane alustas esimest korda sõitu üle ookeani San Franciscosse oma õe juure. Sama laevaliiniga siirdusid 30. juulil New Yorki William ja Maie Lack ning prl. Johanna Vekmann.

Cunard White Star liiniga jõudis 20. juulil kodumaale prl. Hermi Mets, kes kauemat aega viibinud Winnipegis, Kanadas.

Sama laevaliiniga alustasid 31. juulil sõitu New Yorki Isac Mikkal ja prl.

Helga Järvisto. Viimane sõitis Eesti gaidide esindajana osa võtma Ameerika gaidide 25 aasta juubelipidustustest New Yorgi lähedal.

Juuli keskel viibis läbisõidul Eestis ameerika eestlane masinaehituse-insener Feliks Kallis, kes on Ühendriikide suurima masinaehitusfirma „Consolidated Aircraft Corp.“ poolt saadetud Nõukogude Venesse, kus ta hakkab juhtima Nõuk. Vene lennukiehitustöid.

12. juulil saabus Buenos Airesest kodumaale Välis-Eesti Ühingu liige Hans Kranich.

Läti eestlasi kodumaal.

Ahksne, Hopa ja Vana-Laitsna eestlaste 60-liikmeline ekskursioon sõitis 7. augustil kodumaale, et tutvuda kodumaa elu ja vaatamisevääriliste kohtadega.

Ekspeditsioon peatus Narvas, Kohtla-Järvel, Rakveres ja Tartus. Välis-Eesti Ühingu on neil abiks olnud kohtadel õbbimisvõimaluste muretsemisel kui ka juhtide leidmiseks kohapealsete tegelaste hulgast.

Ameerika eestlased üldlaulupeole ja Välis-Eesti kongressile 1938. a.

Juulikuu algul saabus Ameerika reisilt tagasi pr. Helmi Mäelo, kes seal teatavasti viibis E. Naiste Karskusliidu esindajana ülemaailmsel naiste karskuskongressil, mis toimus Washingtonis.

Pr. Mäelo seletusist kuuldu, et eestlased Ameerikas tänavu suvel suuremal arvul ei külasta kodumaad, vaid tahavad sõita kodumaale tuleval suvel, et võtta osa üldlaulupeost. Nad kavatsevad esineda ka oma laulukooridega ja sõidavad Euroopasse otse erilaevaga. Ettevalmistustöödega kodumaa külastamiseks on juba alatud.

Kuna üldlaulupeo ajal toimub ka ülemaailmeline V.-Eesti kongress, mille eeltööd juba nüüd on täies hoos, siis on loota ka kongressist väliseestlaste esindajate rohkearvulist osavõttu.

Välis-Eesti Ühingu teateid.

Välis-Eesti Ühingu büroo tegevus on suve ajal piirdunud peamiselt kodumaale saabunud väliseestlaste vastuvõtuga ning lahkunud väliseestlaste ärasaatmisega. — Saabunud ja lahkunud väliseestlastega on

loodud sidemeid ning tutvusi, mis lubavad oletada nende kaastööd Välis-Eesti liikumisele.

Augustikuu asutakse koguteosele „Välis-Eesti tegelased“ saabunud küsimuslehtede läbitöötamisele. Kuna suurematest Välis-Eesti keskustest on küsimuslehed alles tulemata ning paljudest kohtadest lubati neid saata augustikuu jooksul, siis saab toimetuse koguteose koostamisega algust teha arvatavasti septembri alul.

Utteks V.-E. Ühingu liikmeteks võeti vastu:

E h a s t e, Elmar, pangaametnik, Tallinn.

G o l d b e r g, Volfgang, üriimees, Sao Paulo.

P ö l d, Oskar-Martin, filosoofia professor, Boston.

S a a r, Elly, Tallinn.

Surma läbi lahkunud väliseestlasi.

4. juulil k. a. lahkus elavate keskelt sisemise operatsiooni tagajärjel New Yorgi Eesti Hariduseseltsi esimehe Augustus Pierce'i abikaasa, Annette Pierce.

Kadunu võttis elavalt osa siinse Eesti seltskonna tegevusest, eriti naisteosakonnas. Tervislikkudel põhjustel oli ta sumitud viimastel aastatel seltsi aktiivsest tegevusest eemale jääma, kuid ei olnud pidu, kus kadunu oleks puudunud — alati võis teda piduliste keskel näha.

Rohkete sõprade osavõtul peeti 6. juulil matusejumalateenistus, millest osa võtsid osa Eesti laeva „Eestiranna“ meeskonnast, kes sel momendil New Yorgis viibis. Põrm põletati ja saadetakse kodumaa mulda igavesele puhkusele.

Leinama jäi abikaasa ja tütar.

J. S.

*

Eesti auvik „Lüna“ pardalt kukkus 3. juulil Seine'i jõkke, Prantsusmaal, ja uppus Nõmme linnapea ja Välis-Eesti Ühingu liikme poeg Ilmar Ojaveski, 15 a. vana.

Leinama jäi peale vanemate ka 8-aastane vend.

Kursisedel.

5. augustil 1937.

	Ost.	Müük.
1 Ingl. naelsterl.	Ekr. 18.11	Ekr. 18.35
1 U. S. A. dollar	„ 3.62	„ 3.69
100 Prantsuse fr.	„ 13.50	„ 13.90
100 Saksa rüügim.	„ 145.—	„ 148.50
100 Soome marka	„ 7.98	„ 8.10
100 Läti latti	„ 71.40	„ 72.50
1 Belgia belga	„ 61.—	„ 62.—
1 Itaalia lir	„ 19.06	„ 19.45
1 Austria šilling	„ 68.40	„ 70.10
1 Austraalia naelst.	„ 13.50	„ —
1 Nõuk. Vene rubla	„ —	„ —.74
1 Argentiina peso	„ 1.—	„ —
100 Brasiilia milreisi	„ 19.50	„ —

Ameerika eestlaste kuukiri

„Meie Tee“

toob huvitavaid kirjutisi eestlastest P.-Ameerikas.

Tellimishind aastas: Eestis Kr. 2.—. Välismaal \$ 1.—.
Toimetus ja talitus: 310 Lenox Ave., New York, N. Y., U. S. A.
Tellimisi võtab vastu Eestis Välis-Eesti Ühingu, V.-Posti t. 8, Tallinn.

Vastutav- ja tegevtoimetaja: Ed. Riisman. Talitusjuht: B. Tiido.

Ajakiri „Välis-Eesti“ ilmub Tallinnas iga kuu kord. Tellimishind: välismaal \$ 1.— (Ekr. 3.70 või vastav summa kursisedeli järgi muus rahas) aastas; Eestis, Lätis, Soomes ja Leedus Ekr. 2.50 aastas.

Väljaandja: Välis-Eesti Ühingu, V.-Posti 8, ehk postkast 100, Tallinn. Telef. 449-43. Tallinnas, 9. augustil 1937.

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk Tallinnas, 1937.

IEELKÕIGIE

loeb igaüks kiirelt, tõetruult ja asjalikult avaldatud

„UUS INESTIN“

päevauudiseid, mis annavad palju tarvilikku ja huvitavat.

Tartu näitus

peetakse härra Põllutööministri
ja härra Majandusministri loal

3.—6. septembrini 1937. a.

härra Riigivanema kaitse all.

Lähemaid teateid saab näituse büroost
(Tartus, Näituse 31) tel. 1-01.

HÄSTI TOIMETATUD AJALEHT on

„WABA MAA”

Ta igapäevased piltidega rikkalikult ilustatud eriosakonnad haaravad kõiki lugejate huvialasid.

NAINE JA KODU

tegeleb naiste isetegevuse, seltskondlike, majanduslike, lastekasvatuse, perekonnaelu — üldse kõikide naisküsimumustega ning pakub näpunäiteid moe ja naise koduse töö alalt.

MAJANDUS

valgustab põlevamaid majanduselu päevaprobleeme ja toob kõikidest selle harudest ülevaatlikke kirjutisi ning igasuguseid teateid.

FILMIMAAILMAST

on pühendatud kinoharrastajatele, pidades silmas nii kodu- kui ka välismaa filmisündmusi ning filmitegelasi, eriti aga kodumaise filmi arengut.

MAJAS JA AIAS

tahab abiks olla kodu ja selle ligema ümbruse korrastamisel, sisaldades kirjutisi aiandusest, mesindusest, kalandusest, majakorramisest, sisustusest jne.

TUUSLAR

raputab vürtsikat huumorit ja sapist pilget sõnas ning pildis, vaatleb igapäevase elu oma-pärasusi ja veidrusi, toob toredaid nalju ja anekdoote.

KULTUURKROONIKA

haarab teatri, kunsti, muusika, kirjanduse — üldse igasuguseid kultuurialade nähteid nii kodu- kui välismaal.

IGA

VÄLISEESTLANE tellib

„WABA MAA”

„WABA MAA” maksab tellides
välismaale 1,15 dollarit kuus.

Nõudke ainult

Tuntud

Kaubamärk prov. H. Jürgens'i

BOR-THYMOL

seepi.

Kõrgemas headuses tualettseep vistrikute, tedretähete, päikesepõletiku ja üleliigse higistamise vastu.

Teeb naha siledaks ja pehmeks.

Müük apteekides, rohu- ja teistes paremates kauplustes.

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud

OSCAR STUDE TALLINNAS

Ekspeditsiooni äri.

Inkasso — Kinnitamine —
Laevaagendid.

Oma puksiirid ja laod
raudteeühendusega.
Oma autopark.

Koninklijke Nederlandsche
Stoomboot Maatschappij,
Amsterdam, esindaja.

Osakonnad:

Pärnus, Pühavaimu 8.
Tartus, Ülikooli 44,
Valgas, Maleva 2,
Viljandis, Lossi 8.

Telegr. aadress igas kohas:
„Studeos”

Kaubandus- Tööstuskoja Teataja

ilmub
kaks korda kuus

Toimetus ja talitus:

Kaubandus-Tööstuskoda,
Tallinnas, Pikk t. 20. Telef. 426-15.

Millest kirjutab Kaubandus-Tööstuskoja Teataja?

„Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“ paneb erilist rõhku sisu mitmekesisidusele, tuues äriialal tegutsevale lugejaskonnale hulga väärtuslikku, populaarselt kirjutatud lugemismaterjali artiklite näol parimate majanduselu tundjate sulest kaubanduse, tööstuse, panga ja kinnitussasjanduse ning merisõidu alalt, eriti aga praktilisi näpunäiteid organisatsiooni korraldamise ja kauba ostu-müügi kohta. Edasi toob „Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“ igas numbris ärimehetele hädavajalikku informatsiooni turgude, kaubahindade, rahakursside, uute seaduste ja määruste ning paljude teiste igapäevases ärilises tegevuses lahendust nõudvate küsimuste kohta. Suurimat tähelepanu pöörab „Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“ puuduste ning väärnähtuste selgitamisele meie maksusüsteemis ja uute kaubandusse ning tööstusse puutuvate seaduseelnõude refereerimisele. Samuti leiab Kaubandus-Tööstuskoja tegevus aegkirja veergudel võimalikult täielist peegeldust, luues kindla ja vahetuma ühenduse meie majandusliku parlamendi ja selle valijate vahel.

KÕIKSUGU

SEEMNEID

kasvatatakse oma seemnekasvandustes
ja eksporditakse välismaale

Eesti Seemnevilja Ühisus

Tallinn, Pärnu maantee 2.
Telef. 426-36.

HOTELL „PALACE“

Tallinn, Vabadusväljak 3. Telef. 477-70

Uuem ja mugavaim hotell Tallinnas
Asetseb kesklinnas — Kaunis vaade vanalinnale
Kõik toad on jooksva sooja ja külma veega, telefoniga jne.
Toad salongiga — Toad erivannitoaga
Keskküte — Garaaz — Lift

Esmajärguline restoran

Tallinn's new hotel, everything new and up-to-date
Situatid in the center of the city — Splendid view on the old-town
Every room has either private bathroom or running h. & c. water,
central heating, telephone, etc.
Garage — Lift

The restaurant is unsurpassed

B. Sabsay & Ko.

S. Karja 16, Tallinn.

Auto - osakond

Telefon 435-72

Sõiduautod: „Graham Paige“ — U. S. A.
„Wolseley“ — Inglis

Mootorrattad: „O. K. Supreme“

Veoautod ja omnibussid: Bensiini- ja
naftamootoriga „Volvo“ — Rootsi. „Dia-
mond“ — U. S. A.

Tehnika-osakond

Telefon 465-00

Masinarihmad ja mitmesug. tööstustarbed.

Keemia-osakond

Telefon 437-78, 466-92

Mitmesugused kemikaalid: tehnilised ja
puhtad. Parkekstraktid. Aniliinvärvid mitme-
sugustele tööstustele. Maalivärvid. Mitme-
sugused õlid jne. jne.